

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra historie

ZLÍNSKÉ CECHY V RANÉM NOVOVĚKU

Bakalářská práce

Autor práce:	Michaela Štachová
Studijní program:	Historické vědy
Studijní obor:	Historie
Vedoucí práce:	Mgr. Ema Šimková, Ph. D.

Olomouc 2019

Abstrakt

Cílem bakalářské práce „*Zlínské cechy v raném novověku*“ je přiblížení fungování vybraných zlínských cechů. Práce je rozdělena do pěti kapitol. V úvodu se čtenář seznámí s tématem práce, prameny a literaturou, které byly použity. Součástí textu je nastínění historie města Zlína od 12. do první poloviny 20. století. Pozornost je věnována také vzniku a vývoji cechovních organizací až do jejich zrušení v roce 1859. Kapitola 4. a 5. se zaměřuje na konkrétní pořádky ve Zlíně, především na pravidla důležitá pro jejich chod na základě dochovaných cechovních artikulí. V závěru jsou shrnuty výsledky práce společně se seznamem použitých pramenů a literatury. Na konci jsou přiloženy přílohy transkripce artikulí cechů.

Abstract

The aim of the bachelor thesis „The Zlín guilds in the early modern period“ is to describe the functioning of the selected Zlín guilds. The work is divided into five chapters. In the introduction the reader is acquainted with the topic of the work, sources and literature which was used. One part of the text is outlining history of the Zlín since the 12th century to the first half of the 20th century. Attention is also paid to the origin and progression of the guilds until their abolition in 1959. Chapter 4 and 5 focus on particular guilds in Zlín, especially on the rules which are important for their working based on the guild articles. Results of the work and list of sources and literature are summarised in the end as well as transcriptions of guild articles.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně na základě zmíněných pramenů a literatury.

V Olomouci dne 25. 4. 2019

.....

Na tomto místě bych chtěla především poděkovat Mgr. Emě Šimkové, Ph. D., za její cenné rady a připomínky, které mi k napsání práce dopomohly. Taktéž bych ráda poděkovala pracovníkům Státního okresního archivu Zlín za jejich ochotu a své rodině a blízkým za podporu a především trpělivost.

Obsah

Obsah.....	6
1. Úvod	9
1.1 Cechy Zlín.....	10
1.2 Prameny.....	11
1.3 Literatura	12
2. Zlín	16
2.1 Nejstarší počátky	16
2.2 Původ názvu.....	16
2.3 Majitelé.....	17
2.3.1 Šlechticové z Hustopečí-Egerberka	17
2.3.2 Eliška Rejčka	17
2.3.3 Herbort ze Zlína	17
2.3.4 Šternberkové	18
2.3.5 Lukovští Šternberkové.....	19
2.3.6 Husitství.....	19
2.3.7 Tetourové z Tetova.....	20
2.3.8 Kropáčové z Nevědomí.....	22
2.3.9 Cedlarové z Hofu	23
2.3.10 1622–1630.....	24
2.3.11 Podstatští z Prusinovic.....	24
2.3.12 Serényiové	25
2.3.13 Rotalové a Khevenhüllerové	26
2.3.14 Brettonové.....	27
3. Cechy	28
3.1 Řemeslo	28

3.2	Základní data k vývoji cechů	28
3.3	Cech a jeho funkce.....	31
3.4	Členové cechu.....	32
3.4.1	Učedník.....	32
3.4.2	Pachole	33
3.4.3	Tovaryš	33
3.4.4	Mistr	34
3.4.5	Schůze.....	35
3.5	Vstup do cechu	35
3.6	Vedení cechu	37
3.6.1	Typické znaky a atributy cechu	38
4.	Zlínské cechy.....	39
5.	Porovnání zlínských artikulů.....	41
5.1	Víra.....	41
5.2	Přípovědní peníz a délka vyučení	41
5.3	Mistrovské děti	42
5.4	Tovaryši.....	43
5.5	Tovaryšský plat	43
5.6	Vandr	44
5.7	Organizace dne	44
5.8	Mladý mistr.....	44
5.9	Mistr.....	45
5.10	Smrt mistra.....	45
5.11	Kostel – mše, suché dny, Boží tělo	45
5.12	Schůze	46
5.13	Cechovní pokladnice	47

5.14	Pohřeb.....	47
5.15	Prodej, trhy, jarmark.....	47
5.16	Míry.....	48
5.17	Ceny.....	48
5.18	Cizí díla a fušování.....	48
5.19	Pře, pomluvy, žaloby.....	49
5.20	Svátky.....	49
6.	Epilog.....	49
7.	Závěr.....	51
8.	Nevydané prameny.....	52
9.	Literatura.....	52
10.	Přílohy.....	55

1. Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila „Zlínské cechy v raném novověku“. Poté, co jsem prohledávala archivní fondy a sbírky Státního okresního archivu Zlín, mne dochované dokumenty ihned zaujaly. Po pátrání jsem zjistila, že tématu cechovnictví na Zlínsku není věnována příliš velká pozornost. Dalším kritériem pro mne bylo samotné město Zlín, jelikož pocházím z vesnice vzdálené asi 10 km od něj a mám tedy k němu za ta léta vypěstovaný určitý vztah.

Pro lepší porozumění souvislostí je nutné si nejprve stanovit význam slov řemeslo a cech, bez nichž se tato práce neobejde. Mnohdy totiž bývají tyto pojmy mylně zaměňovány.

Prvopočátky řemeslné výroby můžeme zařadit dle Josefa Janáčka do doby neolitu, kdy si zemědělci začali vyrábět hliněné nádoby na uchovávání pochutin, a dali tak za vznik patrně prvnímu specializovanému řemeslu – hrnčířství.¹

Obecně definovat pojem řemeslo je velmi složité. Ve středověku bylo považováno za práce vykonávané měšťany. Řemeslníkem mohl být malíř, písař, kejklíř, ale i prostitutka. Řemeslníci museli nabýt své zkušenosti v dílnách. Ve městech ovšem působili nejen členové cechu, ale také producenti, kteří vykonávali stejně hodnotnou práci ne v cechovní organizaci, ale sami za sebe. I panovník, šlechta, nebo arcibiskup mohli mít na svém dvoře řemeslné výrobce, jež stáli mimo cechy.²

Dle Ottova slovníku naučného řemeslo je: „*souborný název všech výrobních živností, při nichž až do nedávna pracovalo se jen ručně nebo pomoci strojů jednoduchých. Při výrobě továrny je hlavní věcí stroj, při ř-le osoba dělníková, jenž při práci je činným duševně i tělesně, kdežto při fabrikaci obstarává hlavně jen práci mechanickou, vedení a obsluhu stroje...*“.³

Cech tento slovník charakterizuje následovně: „*Býval privilegované korporace živnostníků všelikterakých. Jméno pochází od onoho znamení čili cejchu (signum), jimž se jeden spolek cechovní lišil od druhého... klásti jest vznik cechů jakožto privilegovaných korporací do středověku, a to do té doby teprve, kdy vznikala města a v nich svobodné řemeslnictvo. Dokud řemeslníci pracovali v podhradech prací nesvobodnou, robotnou, dotud nebylo cechů. Když*

---

¹ JANÁČEK, Josef: Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu. Praha 1963, s. 3.

² Tamtéž, s. 9-10.

³ Kolektiv autorů: Ottův slovník naučný. Dvacátý první díl, Praha 1904, s. 538.

osobní, svobodná práce stala se nejen povinností, ale i právem: sdružili se stejní pracovníci nejprve v bratrstvo, a z bratrstev vyvinuly se cechy privilegované...“⁴

1.1 Cechy Zlín

Raně novověké cechy ve Zlíně zahrnují cech hrnčírů, řezníků, soukeníků, tkalců, ševců a cech smíšený. Má práce se bude zaměřovat na každý z nich s výjimkou cechu ševcovského. Cech bude vynechán díky neexistenci pramenů vhodných ke srovnání.

Z cechu hrnčírů se nám dochovaly tři listiny, jedna kniha a devět spisů. U cechu tkalců to je jedna listina, dvě knihy a jeden spis. Cech soukeníků obsahuje jednu listinu, jednu knihu a jeden spis. Cech smíšený tři knihy, dva spisy, jeden typář a nejméně dochovaný je cech řezníků zahrnující pouze jednu knihu a dva spisy.

Všechny zmíněné archiválie jsou dostupné k bádání ve Státním okresním archivu Zlín na Klečůvce⁵ a byly uspořádány a zinventarizovány archivářem Ivanem Bittnerem.

Cílem mé bakalářské práce je prostudování dochovaných pramenů v SOkA Zlín a na jejich základě nastínění dějin cechů obecně a jejich fungování, vhodně doplněné transkripcemi vybraných rukopisných artikulů, které tvoří přílohu práce.⁶ Zaměřím se na jejich vnitřní strukturu, a tedy podání celkového nástinu pravidel jednotlivých cechů ve Zlíně. Bude se jednat o jakési souhrnné vyhodnocení, či analýzu vybraných dokumentů.

Práce je rozdělena do několika částí. V první se věnuji historickému vývoji města Zlín od jeho prvopočátků až do přelomu 18. a 19. století. Ve druhé pasáži obecně popíši dějiny řemesel a obchodu v českých zemích. Dále se zabývám analýzou, na základě zmíněných pramenů a odborné literatury, řemeslných cechů, tedy cechu hrnčírů, řezníků, tkalců, soukeníků a cechu smíšeného. V neposlední řadě shrnu výsledky svého bádání.

---

⁴ Kolektiv autorů: Ottův slovník naučný. Pátý díl, Praha 1892, s. 268.

⁵ Dále jako SOkA Zlín

⁶ Tištěné artikuly jsem nepřepisovala, protože se jedná o generální cechovní artikule vydané Karlem VI., které jsou dobře dohledatelné i pro jiná města českých zemí.

1.2 Prameny

V SOkA Zlín je uchováno pět samostatných fondů týkajících se zlínských cechů. Jmenovitě Cech hrnčířů Zlín (1646–1868), Cech řezníků Zlín (1781–1823), Cech smíšený Zlín (1650–1890), Cech soukeníků Zlín (1736–1827) a Cech tkalců Zlín (1657–1883).

Ačkoliv počátek cechovníctví zařazujeme do 13. století společně se vznikem měst, u zlínských cechů se nám dochovaly dokumenty dokazující jejich existenci až z konce první poloviny 17. století.

Základní informace pro fungování a pravidla cechů jsou dochovány v cechovních artikulech. Artikule si nejdříve mohl cech upravovat sám, ale po vydání patentu Karlem VI. v roce 1731 a generálních cechovních artikulí v roce 1739 byla jejich činnost omezena a kontrolována vrchnostenskými úřady. Cechovní autonomie byla oslabena.⁷

Považujeme je za jeden ze zásadních typů pramenů, který nám poskytuje ty nejdůležitější informace pro poznání pravidel cechů. Velmi často se jedná o jedny z nejlépe dochovaných dokumentů, díky kterým můžeme nahlédnout do vnitřní struktury těchto organizací.

U zlínských cechů se dochovaly u cechu hrnčířů, tkalců a soukeníků. Pro smíšený cech sdružující dle inventáře hrnčíře, krejčí, kožešníky, tkalce, punčocháře, provazníky⁸ a cech řeznický se artikuly nedochovaly.

Nejstarší statuta pochází z roku 1646. Zároveň se jedná o nejstarší uchovaný dokument ve fondech zlínských cechů. Jedná se o opis⁹ artikulí cechu hrnčířského v Uherském Hradišti pro tentýž cech ve Zlíně.

O 11 let později byl vydán na požádání vrchnosti výpis¹⁰ artikulí z Uherského Hradiště cechu tkalcovského ve Zlíně. Jelikož se jedná o opis pořádků Uherského Hradiště, pokusím se dohledat originální listinu, se kterou opis porovnam. Takřka 100 let poté, roku 1750, Marie

---

⁷ EBELOVÁ, Ivana: *Pražská a venkovská stavební řemesla v době renesance a baroka*. Praha 2001, s. 53-54.

⁸ I když ve Zlíně existoval samostatný cech hrnčířský a tkalcovský, řemeslníci se sdružovali také v cechu smíšeném.

⁹ Opis pochází z roku 1618.

¹⁰ Artikule cechu tkalcovského v Uherském Hradišti pochází z roku 1609.

Terezie potvrzuje artikuly cechu tkalcovského města Uherské Hradiště, které jsou též jako opis¹¹ poskytnuty stejnojmennému zlínskému cechu.

Nejmladším dokumentem je neověřený opis pro soukenický cech z roku 1775 vydaný v Brně.

Z dalších pramenů můžeme využít například knihy zápisů nových mistrů, knihy zápisů učňů, registra, výuční listy, fedrovní listy, typáře, různé typy smluv jako kupní smlouvy, svatební smlouvy, žádosti, či smlouvy nájemní. Tyto archiválie jsou však dochovány velmi nerovnoměrně, jedná se o fragment původně existujícího materiálu.

Souhrn dochovaných archiválií není zcela jistě ideální pro udělení si přesného obrazu o fungování těchto privilegovaných organizací. Zaměřujeme se přeci jen na malé městečko na Moravě. Celkový počet inventárních jednotek činí 29, a tak musíme počítat s poněkud nejistějšími závěry. Nicméně lze konstatovat, že dokumenty jsou k dispozici ve velmi dobrém stavu. Souhrn archiválií není ideální, proto jej doplníme analogiemi z jiných odborných knih.

1.3 Literatura

K problematice dějin obchodu, průmyslu, řemesel a cechovníctví lze dopátrat kvantitativně velké množství odborné literatury. Nicméně je limitována zejména svým regionálním zaměřením.

Pro obecný přehled vývoje těchto živností jsem vycházela z děl Zikmunda Wintera. Jeho knihy *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a XV. věku*¹², *Český průmysl a obchod v XVI. věku*¹³ a *Zlatá doba měst českých*¹⁴ se staly průkopnickými. I když se jedná o výtisky z počátku 20. století, nelze je v této problematice opomenout. Jedná se o velmi obsáhle propracované monografie. Prameny, se kterými Zikmund Winter pracuje, jsou dnes některé už k nedohledání.¹⁵ Nicméně jsou Winterova díla zpracována do roku 1620 a postrádáme tedy obdobně plošné zpracování cechů 16., 17. a 18. století.¹⁶

---

¹¹ Opis byl vydán roku 1751.

¹² WINTER, Zikmund: *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v 14. a 15. věku*. Praha 1906.

¹³ WINTER, Zikmund: *Český průmysl a obchod v 16. věku*. Praha 1913.

¹⁴ WINTER, Zikmund: *Zlatá doba měst českých*. Praha 1913.

¹⁵ EBELOVÁ, Ivana: *Pražská a venkovská stavební řemesla v době renesance a baroka*. Praha 2001, s. 9.

¹⁶ Tamtéž, s. 11.

Ze starších publikací zaměřujících se na stručný chronologický vývoj lze rovněž použít knihu Václava Ševčíka *Historie cechovních zřízení řemesel a obchodu*¹⁷ z roku 1926.

Využila jsem knihu Zdeňky Hledíkové, Jana Janáka a Jana Dobeše, *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*¹⁸. Kniha zahrnuje období od raného středověku až po státní správu po roce 1989. Jan Janák napsal také publikaci *Dějiny Moravy*¹⁹, kde se v dílu 3/1 věnuje hospodářskému rozmachu Moravy z let 1740—1918.

Mezi další publikace patří například knihy Josefa Janáčka – *Přehled řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu*²⁰ a *Řemeslná výroba v českých městech v 16. století*.²¹ Vzhledem k tomu, že byly obě knihy poprvé vydány v 60. letech 20. století, musíme počítat s názory ovlivněnými dobou vzniku.

Z autorů, kteří se věnují tvorbě regionální literatury, můžeme jmenovat Zdeňku Karlovou. Zabývá se cechovníctvím pražských měst po roce 1547.²² Dále pak Ivanu Ebelovou, rovněž zabývající se pražskými a venkovskými řemesly,²³ a to konkrétně venkovskými stavebními řemesly v době renesance a baroka. Zaměřuje se na písemné prameny těchto cechů, mistrovskou zkoušku a pracovní dobu a mzdy řemeslníků.

Kniha *Pražské cechy*²⁴ od Jana Diviše zahrnuje prameny ve sbírkách Muzea hlavního města Prahy, kde zkratkovitě popisuje znak, patrona, latinský název a historii konkrétního cechu a udává popisy dochovaných předmětů.

Regionálním dějinám řemesel na Moravě se věnuje Miroslav Čermák v knize *Olomoucká řemesla a obchod v minulosti*.²⁵ Z Brna jsou to ku příkladu Hana Jordánková a Ludmila Sulitková²⁶, Mojmír Švábenský²⁷, nebo František Zřídka Veselý²⁸. Bojkovická řemesla

---

¹⁷ ŠEVČÍK, Václav: *Historie cechovních zřízení řemesel a obchodu*. Praha 1926.

¹⁸ DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan: *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. Praha 2007.

¹⁹ JANÁK, Jan: *Dějiny Moravy*. Hospodářský rozmach Moravy v 1740-1918. Díl 3., část 1., Brno 1999.

²⁰ JANÁČEK, Josef: *Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu*. Praha 1963.

²¹ JANÁČEK, Josef: *Řemeslná výroba v českých městech v 16. století*. Praha 1961.

²² KARLOVÁ, Zdeňka: *Změny v cechovním zřízení měst pražských po r. 1547*, Praha 1934.

²³ EBELOVÁ, Ivana: *Pražská a venkovská stavební řemesla*. Dolní Břežany 2001.

²⁴ DIVIŠ, Jan: *Pražské cechy*. Praha 1992.

²⁵ ČERMÁK, Miroslav: *Olomoucká řemesla a obchod v minulosti*, Olomouc 2002.

²⁶ JORDÁNKOVÁ, Hana-SULITKOVÁ, Ludmila: *Hlavní tendence brněnské řemeslné výroby od počátků města do zániku cechovního sdružení*. Brno v minulosti a dnes, č. 12, Brno 1994, s. 15-37.

²⁷ ŠVÁBENSKÝ, Mojmír: *K hospodářským dějinám Brna v období 1243 -1411*. Brno v minulosti a dnes, č. 12, Brno 1994, s. 175-253.

²⁸ ZŘÍDKAVESELÝ, František: *Brno – město řemesel, průmyslu a obchodu*. Brno 1993.

popsala ve svém článku *Cesty bojkovských soukeníků*²⁹ Alena Bartošíková. Na Vyškovsku se touto tematikou zabývá Vojtěch Medek³⁰.

Z hlediska dějin řemeslné výroby měst v blízkosti Zlína se potýkáme s nedostatkem odborných prací. Práce jsou zaměřeny spíše obecně na dějiny konkrétního města.³¹

K ukotvení souvislostí použijeme literaturu k dějinám města Zlína. Odborné literatury věnující se období raně novověkého Zlína nenalezneme velké množství. Značná část historických publikací se zaměřuje na 20. století proslulé jako tzv. baťovská éra.

Mezi prvními, kdo se věnuje zpracování dějin města Zlína do 15. století byl Karel Stloukal, zlínský rodák a profesor na Karlově univerzitě v Praze.³²

Na jeho dílo navázal historik Josef Polišenský, který významně výsledky svého bádání rozšiřuje historii města až do období raného novověku. Své studie psal do sborníku Okresního archivu v Gottwaldově – *Gottwaldovsko od minulosti k současnosti*³³. V článcích pojednává především o ekonomice, sociální struktuře, hospodářství a vývoji Zlína v 16., 17. a 18. století. Nalezneme zde i články Zdeňka Pokludy, Vladimíra Štroblíka, Františka Vojty, či Jaroslava Wichereka.

Z novodobějších autorů nesmíme opomenout Zdeňka Pokludu. Ve své knize *Zlín*³⁴, která vyšla v Praze v roce 2008 se věnuje 700 let starým proměnám Zlína³⁵, které mají svůj počátek už ve 13. století.³⁶ Chronologicky postupuje až do 90. let 20. století.

---

²⁹ BARTOŠÍKOVÁ, Alena: *Cesty bojkovských soukeníků*. Malovaný kraj : národopisná a vlastivědný časopis Slovácka 35, č. 3, 1999, s. 10.

³⁰ MEDEK, Vojtěch: *Zánik soukenického řemesla na Vyškovsku*. Vlastivědný věstník moravský, 15, č. 1, 1960, s. 110-119.

³¹ ČIŽMÁŘ, Josef: *Dějiny a paměti města Vizovice*. Vizovice 1933.; PRASEK, Vincenc: Paměti městečka Napajedel a dějin k panství Napajedelskému odedávna příslušných, Velké Meziříčí 1882.; dle: CHMELÍKOVÁ, Soňa: Edice části knihy purkrechtní města Zlína se studií o městské samosprávě v raném novověku. Olomouc 2017 (magisterská diplomová práce)

³² POKLUDA, Zdeněk: *Kapitoly z dějin Zlína (I-VIII)*. In: *Gottwaldovsko od minulosti k současnosti*. Sborník Okresního archivu v Gottwaldově, 1987, s. 63.

³³ *Gottwaldovsko od minulosti k současnosti* : sborník Okresního archivu v Gottwaldově. Okresní archiv v Gottwaldově, 1979-1987.

³⁴ POKLUDA, Zdeněk: *Zlín*. Praha : Paseka 2008.

³⁵ Tamtéž, s. 5.

³⁶ Tamtéž, s. 21.

V neposlední řadě využiji bakalářskou a magisterskou diplomovou práci Soni Topičové,³⁷ která provedla nejnovější studii zabývající se městskou samosprávou v raném novověku, kde rovněž nastínila dějiny města Zlína.

---

³⁷ CHMELÍKOVÁ, Soňa: Edice části knihy purkrechtní města Zlína (1555–1703) ff. 1–125. Olomouc 2015 (bakalářská práce); CHMELÍKOVÁ, Soňa: Edice části knihy purkrechtní města Zlína se studií o městské samosprávě v raném novověku. Olomouc 2017 (magisterská diplomová práce)

2. Zlín

2.1 Nejstarší počátky

Ač to nemusí být napoprvé přes funkcionalistický vzhled města zřejmé, sahá historie Zlína přes sedm set let do minulosti. Díky archeologickým nálezům bylo zjištěno, že už v období Velké Moravy byla na tomto území tvořena lidská sídla. Podél řeky Dřevnice se nacházely Louky, Zlín – Hornomlýnská, či Chrastěšov. Zda jejich existence přetrvala i po zániku Velkomoravské říše je sporné.³⁸

Z 12. a 13. století jsou dochovány listiny dokazující existenci okolních měst a vesnic. Jmenovitě Otrokovic, Tečovic, Želechovic, Lípy, Zádveřic a Vizovic. Zprávy pochází z roku 1141 a 1261.³⁹ Do souvislého řetězce těchto osad podél řeky Dřevnice spadal i Zlín.⁴⁰

První listina, v níž se píše o městu Zlín, pochází z roku 1322. Dozvídáme se o prodeji panství Fricka z Egerberka a jeho bratra Viléma královně Elišce Rejčce. Zlín má ve zprávě označení „*opido*“, tedy městečko⁴¹, ve kterém sídlilo feudální panství, mělo tržiště, a stalo se hospodářským střediskem pro osady kolem Dřevnice.⁴²

2.2 Původ názvu

Na základě jazykových a historických rozborů byl původ názvu interpretován jako odvození od kmene Zla, k němuž byla přidána přípona -ín, tedy Zlín. S touto teorií se ztotožňuje Karel Stloukal, Ladislav Hosák, nebo Rudolf Šrámek.⁴³

Lidové pověsti daly příčině vzniku názvu zcela odlišný a různorodý význam. Říkalo se, že se dříve město jmenovalo „*Zlaté jablko*“, nebo že ho v jeho dějinách postihly „*zlé věci*“. Setkáváme se také s tvrzením, že v místech, kde se Zlín nachází, je jílovitá půda zvaná slín. To vše jsou pouhé teorie a dohady.⁴⁴

---

³⁸ POKLUDA, Z.: *Zlín*, s. 5-6.

³⁹ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 67.

⁴⁰ POKLUDA, Z.: *Zlín*, s. 5-6.

⁴¹ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 65.

⁴² Tamtéž, s. 68.

⁴³ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 69.

⁴⁴ Tamtéž, s. 69.

2.3 Majitelé

Z důvodu nedostatku dochovaných archivních materiálů nemáme o době před rokem 1322 více informací.⁴⁵ V následujících kapitolách se podíváme na nejdůležitější vlastníky Zlína, kteří se zapsali do jeho dějin do konce raného novověku.

2.3.1 Šlechticové z Hustopečí-Egerberka

Prvním z nich byl Vilém z Hustopečí, původně známý jako Vilém z Chýš. Panství na jižní Moravě vlastnil už v polovině 13. století. Vilém byl oddaný markraběti Přemyslovi, později králi Přemyslovi II. Po napadení Uher Kumány v roce 1253 byl pověřen, aby dohlížel na budování pevnosti Uherské Hradiště. Za své služby nabyl území okolo Dřevnice a Břeclavi.⁴⁶

Jeho potomkům se podařilo území včetně Zlína udržet ve vlastnictví. Po správě Odolena z Hustopečí převzali dědictví bratři Vilém a Fricek z Egerberka.⁴⁷

Bratři udržovali úzký vztah s Jindřichem z Lipé a zdá se, že právě v jeho okruhu byl dojednán z neznámých důvodů prodej Hustopečí a Zlína Elišce Rejčce. Mohlo jít o jejich iniciativu, či mohli přistoupit na výhodný návrh koupě z Eliščiny strany. Prodej byl stvrzen dvěma smlouvami v Brně. První, Frickova smlouva, z 28. února 1322, druhá, Vilémova smlouva, z 12. prosince 1322. Po prodeji se přestěhovali na panství v Čechách.⁴⁸

2.3.2 Eliška Rejčka

V době koupě uchovávala Eliška Rejčka blízký vztah k Jindřichovi z Lipé. Vdova po dvou králích si zvolila za své sídlo Brno a snažila se rozšířit svůj majetek. To se jí povedlo díky koupi statků od bratrů z Hustopečí.⁴⁹

2.3.3 Herbort ze Zlína

Nové zprávy o vlastnictví Zlína přináší rok 1339. Jakým způsobem jej Herbort získal, není známo. Patřilo mu také panství Velké Bílovice poblíž Hustopečí. Herbort náležel k nižší šlechtě, avšak mezi feudály měl pevnou pozici. Z prvního manželství vzešel syn Hanuš,

---

⁴⁵ Tamtéž, s. 69.

⁴⁶ POKLUDA, Zdeněk: *Vilém z Hustopečí*. Malovaný kraj : Národopisný a vlastivědný časopis Slovácka, 28, 1992, s. 4.

⁴⁷ Tamtéž, s. 4.

⁴⁸ Tamtéž, s. 4-5.

⁴⁹ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 72.

z druhého syn Kuneš. Po roce 1350 Herbort umírá a správu nad Velkými Bílovicemi přebírají Hanuš a Kuneš. Není jisté, zda převzali i Zlín. V roce 1358 už totiž jako majitelé vystupují bratři Albrecht a Zdeněk ze Šternberka. Jaký byl vztah mezi Šternberky a původními majiteli, a od koho panství odkoupili, není zřetelné.⁵⁰

2.3.4 Šternberkové

Šternberkové se stali mocným rodem, k jejichž pozemkům patřil od poloviny 14. století i Zlín. Ten spravovali po dobu osmdesáti let. Vlastnili rovněž Hoštejn a Zábřeh, Moravský Šternberk, Odry ve Slezsku, Holešov, Količín, Lukov, Světlov, Veselí nad Moravou, Čejkovice, Račice a Dědice u Vyškova.⁵¹

Od roku 1358 drželi panství v rukou bratři Albrecht a Zdeněk ze Šternberka. Zdeněk velmi záhy, pravděpodobně v roce 1359, zemřel, a tak měl veškerou moc v rukou Albrecht. Albrecht se stal v roce 1356 biskupem ve Zvěříně,⁵² mezi lety 1364–1368 a 1371–1380 biskupem litomyšlským, a dokonce i arcibiskupem v Magdeburku. Vlastníkem Zlína byl velice na krátko, neboť jej prodal svým bratrancům Albrechtovi a Vilémovi ze Šternberka.⁵³

Bratři získali Čejkovice, od bratrance převzali Zlín a od roku 1360 získali také Světlov a vesničky u Boršic a Vnorov. Velký majetek jim zaručoval slibnou budoucnost. Až do roku 1370 byli spoluvlastníky všech statků, které se poté rozdělili. Albrecht spravoval Světlov, Vilém Zlín a Čejkovice.⁵⁴

Vilém ze Šternberka měl ve Zlíně společně se svou manželkou Markétou, později i s druhou manželkou Eliškou, trvalé sídlo. Nejednou se vydal mimo Zlín, aby vylepšil své postavení.⁵⁵ Vilémův bratr Albrecht nejspíše roku 1383 zemřel, a tak i Světlov připadl do vlastnictví Viléma. Poslední zmínky o jeho osobě spadají do roku 1389, kdy zemřel a majetek po něm přebírá syn Albrecht.⁵⁶ Albrechtova vláda neměla dlouhého trvání, brzy zesnul. Moc převzala lukovská větev Šternberků.⁵⁷

---

⁵⁰ Tamtéž, s. 73-74.

⁵¹ Tamtéž, s. 74.

⁵² Nachází se na severu Německa.

⁵³ Tamtéž, s. 76.

⁵⁴ POKLUDA, Zdeněk: *Moravští Šternberkové – Panský rod rozprostřený od Jeseníků ke Karpatům*. Praha 2012, s. 115-117.

⁵⁵ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 79.

⁵⁶ Tamtéž, s. 80.

⁵⁷ Tamtéž, s. 82.

2.3.5 Lukovští Šternberkové

Zdeněk ze Šternberka koupil v roce 1379 zlínské panství. Jeho sídlo bylo nejen na hradě Lukov, ale také na zlínské tvrzi. Zasloužil se o rozšíření městských práv zlínských měšťanů počítaje i právo odúmrti.⁵⁸ Tato listina se nedochovala kompletní.⁵⁹

Snažil se o vylepšení hospodářských podmínek svých poddaných. Právním odúmrtí se vzdal možnosti získat majetek po zemřelém. Městečko Zlín začalo prosperovat. Měšťané byli více hospodářsky činní, což bylo pro blaho a rozvoj panství jedině dobře. „*Svoboda městská všech obchodů a požitků...*“ značila především možnost působit v oblasti řemesel a obchodu, které se pod záštitou rodu Šternberků mohly začít od tohoto okamžiku více rozvíjet.⁶⁰

Zdeněk oplýval velkým majetkem. Zemřel v roce 1405 a svému nástupci ponechal rozlehlé usedlosti.⁶¹

Jeho syn Albrecht zdědil veškeré bohatství po otci.⁶² V následujících letech šternberské nadvlády nad panstvím probíhaly různé rodinné rozepře o majetek. Statky se však nadále dědily z otce na syna.⁶³

2.3.6 Husitství

S počátkem 15. století se objevuje více pramenů pojednávajících o místních obyvatelích. Zejména zprávy z hrdelních zápisů o lapcích ze Zlína. Zlínské a lukovské panství se začalo radikalizovat. Obyvatelé se rozdělili na dva tábory, přívržence a odpůrce kalicha.⁶⁴ To platilo i pro lukovské a zlínské Šternberky, tedy bratry Jiříka a Lacka. Lacek se přikláněl spíše na stranu kališnickou, kdežto Jiřík na stranu katolickou. Z pramenů se dozvídáme, že byl Jiřík zajat husity při dobytí Kroměříže v roce 1423. Husitské války zanechaly stopy i na Zlíně, kde začalo převažovat kališnictví.⁶⁵

---

⁵⁸ POKLUDA, Z.: *Moravští Šternberkové*, s. 142-143.

⁵⁹ Je známo, že: „*Zdeněk ze Šternberka udělil Zlínu „svobodu městskou všech obchodů a požitků tak tím vším způsobem a právem jako město Brno a město Olomouc k věčnému užívání“, a zároveň dal svým zlínským poddaným právo „na odúmrtí statků obyvatelů zlínských, jestliže by který z nich bez poručení umřel, že ten statek všelijaký na přátely jejich nejbližší“ má připadnout.*“ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 83.

⁶⁰ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 83.

⁶¹ POKLUDA, Z.: *Moravští Šternberkové*, s. 142-143.

⁶² Tamtéž, s. 145.

⁶³ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 85.

⁶⁴ Tamtéž, s. 86-87.

⁶⁵ Tamtéž, s. 87-88.

Po ukončení válek Jiřík s Lackem postupně rozprodávali své statky. V roce 1437 se dostal Zlín společně s okolními vesnicemi do rukou Petra Romana z Vítovic.⁶⁶

Od konce 15. století začal být Zlín nazýván městem. První zprávy dokládající tento status pochází sice již z roku 1496, ale ustáleně se začal používat až od počátku století 16.⁶⁷

2.3.7 Tetourové z Tetova

Vzhledem k tomu, že Petr Roman z Vítkovic zemřel po své čtyřicetileté stabilní vládě bezdětný, připadlo zlínské panství uherskému králi Matyášovi Korvínovi tehdy vládnoucímu na Moravě. Matyáš daroval Zlín i s šesti okolními vsemi svému vojenskému hejtmanovi Vilému Tetourovi z Tetova za věrné služby.⁶⁸

Vilém patřil k velmi způsobilým velitelům. V uherské armádě byl považován za schopného a zdatného. Byl zaměstnán jako žoldněř ve službách jednoho z nejmočnějších rodů. Stal se nejvyšším hejtmanem pana z Rožmberka. V roce 1472 upustil od svého postavení rožmberského hejtmana a vydal se do služeb krále Matyáše, kde se vyznamenal na válečném poli. Proto mu byl darován Zlín.⁶⁹ V říjnu 1478 Vilém Tetour z Tetova jednoznačně pobýval na zlínské tvrzi.⁷⁰

Kromě válčení se zasloužil o hospodářský rozkvět zlínského panství. Peníze z vojenské služby vkládal do koupě nových statků. Přikoupením Malenovic vznikl komplex Zlín-Malenovice, jehož spojení přetrvalo i po jeho smrti.⁷¹ Jeho majetek přesahoval do Čech i na západní Slovensko.⁷²

Mimo jiné nechal pro svou manželku založit poblíž Zlína městečko Grygov, později zvané Trávníky. Jednalo se o samosprávný celek v čele s rychtářem. Nechal zde vystavit kostel sv. Barbory, který byl za vlády Josefa II. zrušen a v 19. století zbourán. Grygov se stal koncem 17. století předměstím.⁷³

---

⁶⁶ Tamtéž, s. 89.

⁶⁷ KUČA, Karel: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. VIII. díl (V-Ž), Praha 2011, s. 620.

⁶⁸ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 111-112.

⁶⁹ Tamtéž, s. 113-114.

⁷⁰ CHMELÍKOVÁ, Soňa: *Edice části knihy purkrechtní města Zlína (1555-1703)*, ff. 1-125. Olomouc 2015 (bakalářská práce), s. 6.

⁷¹ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s.116.

⁷² CHMELÍKOVÁ, Soňa: *Edice části knihy purkrechtní města Zlína (1555-1703)*, ff. 1-125. Olomouc 2015 (bakalářská práce), s. 6-7.

⁷³ KUČA, K.: c. d., s. 620, an.

V roce 1496 máme o Vilémovi Tetourovi poslední zprávy. Na panství se vyskytl mor, a proto se se svou manželkou uchýlil nejprve na Fulnek, poté do kláštera Hradisko u Olomouce, kde zemřel. Majetek připadl jeho třem synům Janu, Jiříkovi a Václavovi. Vzhledem k tomu, že byli nezletilí, ujali se panství jejich poručníci, tři páni ze Žerotína, a Vilémův bratr Hynek.⁷⁴

Po deseti letech poručnické vlády se roku 1507 ujal správy již dospělý Jan. V roce 1509 se bratrům podařilo získat královské privilegium, které povolilo městu konat dvakrát do roka výroční trhy. Na podzim téhož roku propukly mezi bratry spory. Došlo k rozdělení dědictví a vyplacení staršího bratra Jana, který se zřekl nároků na statky.⁷⁵

Václav často pobýval v Uhrách, a proto roku 1512 došlo k zplnomocnění vlády Jiříka. O tři až čtyři roky později uzavřeli bratři smlouvu, podle které oficiálně správa Zlína, Malenovic a Březolup spadala do rukou Jiříka.⁷⁶ Roku 1516 se zasloužil o zbavení povinnosti robotovat pro měšťanské obyvatelstvo. Nemuseli rovněž vykonávat stráž a bylo jim uleveno od jistých dávek. Obdrželi právo šenku, sladování, mýta a jatka.⁷⁷

Čtyřicet let vývoje zlínsko-malenovického komplexu bylo v roce 1521 přerušeno. Celek byl rozdělen mezi bratry Jiříka a Václava. Jiřík získal Zlín, který spravoval po dobu dvaceti let. V roce 1541 pravděpodobně zemřel. Majetek získali jeho dva synové Vilém a Jan. Vilém se jako plnoletý ujal vlády. V roce 1544 o něm máme poslední zprávy. Následujícího roku nejspíš zemřel. V této době byl jediný dědic stále nezletilý, a tak se poručnictví ujal Václav Tetour.⁷⁸ Po dosažení dospělosti v roce 1550 se Jan ujal správy.⁷⁹

S vládou Jana ml. Tetoura nastal zvrát. Zadlužil panství natolik, že se po jeho smrti muselo prodat.⁸⁰ Zemřel bezdětný, a tak od roku 1568 do roku 1569 nastala prozatímní vláda věřitelů. Ti se o panství starali do té doby, než se objevil příhodný uchazeč o koupi. Toho našli v Kunci Kašparovi⁸¹ z rodu Tetourů, který území koupil.⁸²

---

⁷⁴ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 116.

⁷⁵ Tamtéž, s. 116-117.

⁷⁶ Tamtéž, s. 117.

⁷⁷ KUČA, K.: c. d., s. 604, an.

⁷⁸ V tomtéž roce (1545) bylo Ferdinandem I. zlínské právo podřízeno právu hradištskému. KUČA, K.: c. d., s. 604, an.

⁷⁹ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 119-120.

⁸⁰ Tamtéž, s. 121-122.

⁸¹ Kunc Kašpar byl bratrancem zemřelého Jana Tetoura.

⁸² POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 123.

Avšak ne nadlouho byl u moci. V roce 1571 zemřel a jeho bratři Zlín prodali. Stoletá držba rodu, který se zasloužil jak o hospodářský, tak o ekonomický rozkvět města, byla ukončena.⁸³ Nicméně ještě v témže roce se šenkovní práva týkající se měšťanského obyvatelstva rozšířila na Grygov a také Čepkov. Vrchnost také ustoupila od práva panské služby sirotků.⁸⁴

Po celé 16. století se Zlín rozrůstal, což lze pozorovat na zvyšujícím se počtu domů. K tomu se vyjadřuje Zdeněk Pokluda ve své knize *Zlín*, kde píše: „*Berní rejstřík z roku 1516 vykazuje 153 zdaněných usedlostí (z nich bylo v té době 13 pustých) a jeden panský dům. A pro dobu 1592 napočítal J. Polišenský ve městě (včetně Grygova a Čepkova) asi 200-215 usedlostí. Zlín tehdy patřil k významnějším poddanským městům na východě Moravy.*“⁸⁵

2.3.8 Kropáčové z Nevědomí

Novým majitelem se stal Jan Kropáč z Nevědomí známý díky své schopnosti dobře hospodařit a podnikat. Působil jako olomoucký krajský hejtman, účastnil se komisí zemského zřízení, a dokonce byl povýšen do panského stavu. I když vládl na zlínském panství pouhého jeden a půl roku, jsou jeho erby doposud vystaveny na zdejším zámku.⁸⁶

Dědičkou se stala po Janově smrti dcera Anna. Tehdy už byla pravděpodobně provdaná za Jana z Kunovic. Manželé ve Zlíně často pobývali a během jejich spoluvlády nabylo město svého významu. V roce 1578 dosáhla Anna zisku vizovického panství a v tomtéž roce Janův otec přikoupil ke Zlínu dědinu Louky. Zlín se stal centrem jejich držav. Mezi koncem roku 1578 a počátkem roku 1579 Anna ovdověla. Brzy se opět provdala za Jana ml. ze Žerotína. Jejich společné soužití přetrvává do roku 1584, kdy krátce po sobě oba manželé zemřeli.⁸⁷

Držitelkou Zlína se stala sestra zemřelého Jana Bohunka ze Žerotína. V letech 1586–1589 se natrvalo do Zlína uchýlila. V roce 1589 prodala panství Janu Cedlarovi z Hofu.⁸⁸

---

⁸³ Tamtéž, s. 125.

⁸⁴ KUČA, K.: c. d., s. 604, an.

⁸⁵ POKLUDA, Z.: *Zlín*, s. 7.

⁸⁶ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 125.

⁸⁷ POLIŠENSKÝ, Josef: *Ekonomická a sociální struktura Zlína na přelomu XVI. a XVII. století*. In: Gottwaldovsko od minulosti k současnosti. Sborník Okresního archivu v Gottwaldově., 1979, s. 108-19.

⁸⁸ Tamtéž, s. 109-110.

2.3.9 Cedlarové z Hofu

První zprávy o Janu Cedlarovi z Hofu, zvaném Pačlavském⁸⁹, máme z roku 1563. Stal se dědicem statků v Pačlavicích, Lhotě a Dětkovicích.⁹⁰ Zlín se po koupi v roce 1589 stal jeho sídlem.⁹¹ V roce 1592 „zrušil robotní povinnosti těch zlínských měšťanů, na které se nevztahovalo osvobození od roboty z roku 1516.“ O dva roky později potvrdil Zlínu privilegia a vzdal se nároku práva na šenkování vína.⁹² Poslední zmínky o jeho osobě pochází z roku 1604, který se mu stal pravděpodobně osudným. Dědictví získal syn Kryštof.⁹³

V roce 1605 zasáhly vpády uherských bočkajovců vedených Štěpánem Bočkajem i Zlín.⁹⁴ Zanechali za sebou zničené měšťanské domy poblíž náměstí, Dlouhé ulice a v okolí kostela. Zapálili některá stavení, a dokonce se jim podařilo vniknout do vnitřních prostor zámku.⁹⁵ Prameny hovoří o únosu „mladého pána Pačlavského a ouředníka“. Není známo, zda se jednalo o Kryštofa Cedlara Pačlavského, či jeho bratra. Ze zajetí se však do Zlína vrátil.⁹⁶

Kryštof se věnoval správě svých pozemků. Prodal Velký Ořechov a za získané peníze koupil Otrokovice, Kvítkovice, Sazovice a mnohé další statky. Aby měl dostatek peněz na zaplacení, zaručil se panstvím Pačlavice. Zlín a nedaleké Otrokovice spadaly pod vlastnictví jednoho majitele. Kryštof neměl našetřené úspory, a proto si často peníze půjčoval. Po jeho smrti byla panství zadlužená.⁹⁷

Během povstání v roce 1619 působil Kryštof Cedlar jakožto luterán v odboji proti Habsburkům. Blížících se bělohorských událostí se nedožil. Vládu převzala jeho sestra Anna. Vítězství katolíků v roce 1620 nebylo pro nekatolický rod příznivé. Anně se podařilo majetek před zabavením uchránit převezením do Olomouce. Mezi lety 1620–1621 se ve Zlíně střetli v bojích císařští vojáci s valašskými povstalci.⁹⁸ Jak popisují městské knihy, tyto boje za sebou zanechaly velké škody.⁹⁹

---

⁸⁹ POLIŠENSKÝ, J.: *Ekonomická a sociální struktura*, s. 110.

⁹⁰ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 131.

⁹¹ POLIŠENSKÝ, J.: *Ekonomická a sociální struktura*, s. 110.

⁹² KUČA, K.: c. d., s. 604 an.

⁹³ POLIŠENSKÝ, J.: *Ekonomická a sociální struktura*, s. 134-135.

⁹⁴ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 135.

⁹⁵ POKLUDA, Z.: *Zlín*, s. 7.

⁹⁶ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 135.

⁹⁷ POKLUDA, Z.: *Kapitoly z dějin Zlína*, s. 135-136.

⁹⁸ Tamtéž, s. 137-138.

⁹⁹ POLIŠENSKÝ, J.: *Ekonomický a sociální vývoj Zlína*, s. 116.

V roce 1622 Anna zemřela a město se ocitlo bez vrchnosti. O situaci hovoří Josef Polišenský ve svém článku: „*O to byla situace Zlína horší než po vpádech bočkajovců r. 1605. Nebyl tu nyní nikdo, kdo by aspoň trochu pomáhal mírnit rány a staral se o jejich zacelení. Zlínští zůstali odkázáni sami na sebe.*“¹⁰⁰

2.3.10 1622–1630

V rozmezí osmi let postihl zlínské panství úpadek. Nastala neúroda, přírodní pohromy a hrozily další vojenské útoky. Moci ujali věřitelé.¹⁰¹

V roce 1623 se vydalo tatarské vojsko Gabriela Bethlena společně s posilou vojska tureckého na západ. Na podzim vpadly jejich jednotky i do Zlína. Turci a Tataři vyloupili věž kostela a poničili domy na Dlouhé ulici. Tentokrát se stali oběťmi i obyvatelé města. Dívky a děti byly vzaty do zajetí. Ani odchod vojska neznamenal úlevu. Turecká a uherská vojska nakazila moravský lid morem.¹⁰² To vše zapříčinilo částečné vylidnění města.¹⁰³

Rok poté vpadli na Moravu polští vojáci, aby pomohli císařským vojskům v bojích proti Valachům. Během své výpravy napáchali škody i ve Zlíně.¹⁰⁴ V následujících letech válečné bouření neustalo. V roce 1627 do Zlína přišli Španělé pod vedením maršála Marradase, aby potlačili valašské povstání. Situace byla uklidněna.¹⁰⁵

2.3.11 Podstatští z Prusinovic

Poručíkem a správcem Zlína se stal katolík Kryštof Karel Podstatský z Prusinovic. Panství po válečných taženích upadlo. Dle Josefa Polišenského: „*Nebudeme daleko od pravdy, řekneme-li, že většina domů byla pustá... město bylo na tom tehdy tak bídňě, že byly „na tři léta odpuštěny berně J. M. Cís. a plat panský“*“ Rok na to vystupuje Kryštof Karel jako majitel cedlarovského dědictví.¹⁰⁶

---

¹⁰⁰ POLIŠENSKÝ, J.: *Vývoj Zlína v XVII. století*, s. 116.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 116-117.

¹⁰² Tamtéž, s. 118.

¹⁰³ KUČA, K.: c. d., s. 620 an.

¹⁰⁴ POLIŠENSKÝ, J.: *Vývoj Zlína v XVII. století*, s. 119.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 122.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 122-124.

Snažil o zlepšení hospodářské situace, ovšem újmy 20. let se nepodařilo ani ve 30. letech vylepšit. Také léta 40. se nenesla v lepším duchu. Sílící obavy ze Švédů se potvrdily jejich vpádem na Lukov v těsné blízkosti Zlína. Společně s Valachy obsadili východní Moravu.¹⁰⁷

Všechny tyto pustošivé události třicetileté války ovlivnily vývoj Zlína. Smrtí Kryštofa Karla Podstatského v roce 1644 se rozhoduje, komu panství připadne. Statky byly zadlužené, a proto byla císařem zvolena komise, která na ně dohlížela. V roce 1655 komisaři prodali Zlín Gabrielu Serényimu.¹⁰⁸

2.3.12 Serényiové

Gabriel Serényi¹⁰⁹ byl schopným hospodářem. Dařilo se mu rozšiřovat jeho statky. Rok po přikoupení Zlína získává hraběcí titul a stává se hejtmanem markrabství moravského. Během několika let vyprostil Zlín z dluhů a splatil peněžní částky věřitelům.¹¹⁰

Nicméně země byla stále ještě otřesena z hrůzných událostí třicetileté války a brzy ji čekaly další boje. I přes to, že situace nenasvědčovala velkému hospodářskému rozkvětu panství, Gabriel Serényi se o to pokusil. Cílem bylo vyzdvihnout a podporovat cechy a řemesla. 26. července 1656 byly schváleny artikule zlínského cechu hrnčířů.¹¹¹ Již o deset let dříve, v roce 1646, získali zlíňští mistři hrnčířského cechu opis artikulí téhož cechu v Uherském Hradišti. Registra z roku 1657 cechu tkalcovského ve Zlíně jsou též dle vzoru potvrzených artikulí cechu tkalcovského v Hradišti. O existenci cechu řeznického svědčí přípočetní kniha z roku 1660. Gabriel Serényi v letech 1661–1662 stvrdil privilegia soukenického cechu a registra cechu hrnčířského. Rovněž se dozvídáme o cechu ševcovském.¹¹²

Roku 1664, po smrti Gabriela Serényiho, zdědili panství jeho dva synové František Gabriel a Jan Karel. František Gabriel se ujal správy ve Zlíně, Lomnici a Kuníně. Lomnici¹¹³ se rozhodl učinit svým sídlem. Na úkor Zlína se snažil město vyzdvihnout. Došlo k přestěhování

---

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 129.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 131-133.

¹⁰⁹ Uherská šlechta z rodu Sérenyiů žila na Moravě od 17. století. Roku 1623 obdrželi český inkolát a o patnáct let později byli povýšeni do vyšší šlechty – stavu svobodných pánů. Linie vedená Gabrielem obdržela roku 1656 šlechtický titul hraběcí. MAŠEK, Petr: Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl II. N-Ž, Praha 2010, s. 213.

¹¹⁰ POLIŠENSKÝ, Josef: *Zlín po třicetileté válce*. In: Gottwaldovsko od minulosti k současnosti. Sborník Okresního archivu v Gottwaldově, 1981, s. 110-111.

¹¹¹ Transkripce potvrzení viz. Přílohy.

¹¹² POLIŠENSKÝ, J. *Zlín po třicetileté válce*, s. 112.

¹¹³ Lomnice se nachází u Brna.

32 zlínských rodin čítajících 106 osob do Lomnice. Jednalo se především o řemeslníky.¹¹⁴ Dle lánového rejstříku z roku 1670 zbylo ve Zlíně 96 obydlených domů a 95 domů neobydlených. Polovina obydlí zela prázdnotou. Obnova města trvala až do 60. let 18. století.¹¹⁵

Zlín potřeboval naléhavou pomoc. Roku 1672 vydal městu privilegia. Vzdal se nároku na robotu, odúmrtí, osypy, platy a obilní platy.¹¹⁶ Měšťané se zřekli nároků na výčep piva, vína a vybírání mýta.¹¹⁷ Po smrti Františka Serényiho v roce 1677 dědí zlínské panství jeho syn Antonín Amand¹¹⁸. Ten neprojevuje o Zlín větší zájem, a tak jej roku 1712 prodává Janu Leopoldu z Rotalu.¹¹⁹

V letech 1650–1700 směřovala správa města k obnově ekonomiky poškozené třicetiletou válkou. Dle Arnošta Červinky v roce 1663 se Turci prohnali územím v okolí Dřevnice. Naopak Zdeněk Pokluda tvrdí, že je více patrné, že Zlín ušetřili. Nájezdy v následujících letech město nezasáhly. Jmenovitě například protihabsburské povstání pod vedením Emericha Tökölyho v roce 1677, uherské bouře z let 1680 a 1683, či v roce 1700 a 1710 vojska Ference Rákocziho.¹²⁰ Hospodářský růst nastal až v 18. století. Zvyšoval se počet obyvatel města, stavěly se nové domy a chalupy.¹²¹

2.3.13 Rotalové a Khevenhüllerové

V letech 1712–1716 bylo zlínské panství ve vlastnictví Jana Leopolda z Rotalu.¹²² Zlínský zámek přizpůsobil pro svůj trvalý pobyt a v roce 1716 jej předal včetně nového zařízení příbuznému Jáchymovi Adamu Rotalovi. Ten v roce 1746 umírá a Zlín dědí jeho dcera Marie

---

¹¹⁴ POLIŠENSKÝ, J.: *Zlín po třicetileté válce*, s. 113-115.

¹¹⁵ KUČA, K.: c. d., s. 620 an.

¹¹⁶ POLIŠENSKÝ, J.: *Zlín po třicetileté válce*, s. 117.

¹¹⁷ KUČA, K.: c. d., s. 604 an.

¹¹⁸ Dalším členem rodu Serényiů byl hrabě Vincent¹¹⁸, majitel Luhačovic, který dopomohl k rozmachu lázní v tomto městě. Dokonce je po něm pojmenován jeden z léčebných pramenů. Hrabě Johann Nepomuk¹¹⁸ měl dva syny, kteří rodovou linii opět rozdělili na dvě části. Jejich potomci žijí do nynějška. Mladší větev pokračovala v působení na Moravě. Větev starší působila nejprve v Uhrách, po roce 1945 v USA. Johann Nepomuk pracoval jako horní rada a důlní inspektor v Bánské Bystrici. Syn Gabriel¹¹⁸ pokračoval v oboru hornictví a působil také v mincovnictví. Gabrielův syn Otto¹¹⁸ se stal moravským zemským hejtmanem. Syn Alois¹¹⁸ roku 1939 se zasloužil o podepsání prohlášení české a moravské šlechty. Jako majitel Luhačovic a Lomnice působil do konce druhé světové války. Posledním zmíněným je Anton Johann¹¹⁸, synovec Aloise Serényiho, kterého si osvojil pod jménem Alois Serényi-Ringhoffer Hans von Ringhoffer. MAŠEK, Petr: *Modrá krev : minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích*. Praha 1992, s. 244-245.

¹¹⁹ POLIŠENSKÝ, J.: *Zlín po třicetileté válce*, s. 119-120.

¹²⁰ CHMELÍKOVÁ, Soňa: *Edice části knihy purkrechtní města Zlína (1555-1703)*, ff. 1-125. Olomouc 2015 (bakalářská práce), s. 11-12.

¹²¹ POKLUDA, Z.: *Zlín*, s. 8.

¹²² Rotalové byli zámožným hraběcím rodem, který vlastnil rozlehlý majetkový komplex.

Terezie, později Khevenhüllerová.¹²³ Marie se zasloužila o celkovou přestavbu zlínského zámku. Cílem byla jednoduchost, pohodlí a zachování čtyřkřídlého tvaru ve stylu pozdního baroka. Po smrti Marie Khevenhüllerové v roce 1777 přebírá panství její manžel František Antonín Khevenhüller. František Antonín se věnuje spíše správě svých rakouských statků. Syn Jan Josef Zlín prodává v roce 1804 Klaudiu Brettonovi.¹²⁴

2.3.14 Brettonové

Klaudius Bretton¹²⁵ vládne ve Zlíně po dobu více než čtyřiceti let. Zaměřil se na změny organizační struktury a výroby – odvodňovala se půda, staralo se o lesy, nově se začala pěstovat řepa a řepka, či se zvýšil důraz na chov ovcí. Došlo i ke snaze chovat bource morušové a zahájit tak výrobu hedvábí. Majetkem rodu Brettonů se roku 1837 stává Klečůvka sousedící se zlínským velkostatkem. V následujících letech byl upraven zámecký park a došlo i k úpravám zámecké stavby.¹²⁶

Brettonové byli zastánci dodržování feudálních privilegií. Dle Zdeňka Pokludy: „... *náleželi právě k té skupině šlechty, která křečovitě udržovala zbytky neprostupné bariéry, oddělující ji od ostatního obyvatelstva.*“ Když v roce 1848 tento systém padl, Brettonové vyjádřili svůj nesouhlas. Zlínský zámek však nadále zůstal jejich majetkem. Nicméně ne na dlouho. Již v roce 1857 jej Klaudius Bretton prodal velkoobchodníkovi Janu Berglovi. Ten jej v tomtéž roce přeprodal hraběti Bernardu Stolbergovi, od něhož ho po třech letech koupil továrník Leopold Haupt.¹²⁷

Leopold Haupt, bohatý brněnský továrník, byl povýšen do šlechtického stavu Haupt-Buchenrode, dokonce získal titul barona. Společně se synem Štěpánem pobývali na zámku ve Zlíně, nebo v Brně. V průběhu 20. století jejich moc upadala, a nakonec i oni ztratili svůj vliv. V roce 1929 se stal zámek majetkem města Zlín.¹²⁸

---

¹²³ V 16. století byla linie Khevenhüller-Metsch pozvednuta do stavu svobodných pánů, 1673 do stavu hraběcího a 1725 získali inkolát. Vedlejší větve tohoto rodu získala na krátkou dobu ve správu zlínské panství. Větev však brzy vymřela. MAŠEK, P.: *Šlechtické rody*, díl I., s. 451.

¹²⁴ POKLUDA, Z.: *Z dějin gottwaldovského zámku*, s. 135-136.

¹²⁵ Brettonové byl rod s původem ve Francii. Na Moravě se uchytili teprve za vlády Marie Terezie. Stali se posledním rodem na zlínském zámku, který vládl v doznívajícím feudálním duchu.

¹²⁶ POKLUDA, Z.: *Z dějin gottwaldovského zámku*, s. 136.

¹²⁷ Tamtéž, s. 137.

¹²⁸ Tamtéž, s. 138.

3. Cechy

3.1 Řemeslo

Jak již bylo zmíněno v úvodu, počátek řemeslné výroby můžeme pozorovat už v době neolitu. Postupem času vznikaly a zdokonalovaly se různé druhy řemesel.¹²⁹ V průběhu 9. století se oddělilo zemědělství od řemesla a společnost začala být rozdělována na řemeslníky a zemědělce.¹³⁰ V době raného středověku, tedy od 9. do počátku 13. století se začala formovat společenská dělba práce. Města se stala střediskem řemesel a obchodu, vesnice zemědělské výroby. V průběhu 13. a 14. století došlo k hospodářskému upevnění měst. Do této doby klademe vznik organizací sdružujících vícero řemeslníků – cechů.¹³¹ Zde vývoj řemeslné výroby ukončím. Vývoji cechů bude věnována samostatná kapitola.

3.2 Základní data k vývoji cechů

Prioritou města bylo soustřeďovat co nejvíce různých řemeslníků s cílem hospodářské prosperity. To vyvolalo konkurenční boje, kdy se domácí řemeslníci cítili býti ohroženi nově příchozími. Uvědomovali si také, že pokud chtějí prosadit ve městě své zájmy, mají jako skupina větší naděje než jako jednotlivci.¹³²

Už v 10. století se začínají organizovaně sdružovat řemeslníci. V Německu, které je svou kulturou Českým zemím bezprostředně blízko, je v pramenech dochována zpráva ze století 11. U nás se první pokusy o sdružení objevují v první polovině století 13., intenzivněji v první polovině 14. století.¹³³

Ve zprávách dokládajících existenci řemeslnických organizací se setkáváme se třemi pojmy – bratrstvo, cech, pořádek. Dle Zikmunda Wintera a Bedřicha Mendla nelze pojmy ztotožňovat. Bratrstvo bylo dobrovolné seskupení řemeslníků s náboženskými záměry. Nebylo jejich povinností mít mistra. Cech byl na druhou stranu chápán jako korporace, kde všichni členové museli být řemeslníky. Pořádek byla nuceně založená organizace městskou správou

---

¹²⁹ JANÁČEK, J.: c. d., s. 3 an.

¹³⁰ Tamtéž, s. 10-11.

¹³¹ DÍVIŠ, J.: c. d., s. 7 an.; Tématem se podrobněji zabývá ku příkladu Josef Janáček v knize Přehled řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu, nebo v populárně naučné knize Řemesla a výroba manželé Alena a Vlastimil Vondruškovi.

¹³² EBELOVÁ, Ivana: Pražská a venkovská stavební řemesla v době renesance a baroka. Praha 2001, s. 13.

¹³³ Tamtéž, s. 13.

s vojenskou potřebou. S tímto názorem se Josef Janáček neztotožňuje. Tvrdí, že: „ ... *není celkem důležitá vnější forma organizace, nýbrž její vznik sám o sobě.*“ Oba způsoby vzniku, jak z podnětu řemeslníků, tak městské správy, jsou tudíž pravděpodobné.¹³⁴

Zpočátku se zdá, že panovník nechal vývoji nových organizací volný průběh. K prvnímu sporu dochází v roce 1341 a 1346, kdy markrabě Karel zakazuje spolky sdružující řemeslníky v Olomouci, Brně a Znojmě. Mezi lety 1351–1352 ruší Karel IV. tato sdružení v Chebu, Hradci Králové, Mostě a Chrudimi. Příčin bylo hned několik. 1. Řemeslníci se chtěli podílet na politice a správě města, s čímž panovník nesouhlasil. 2. Městská správa nechtěla, aby řemesla měla svůj monopol. Byla pro volnou konkurenci mezi řemeslníky. 3. Proticehovní politiku mohl posílit i mor z let 1348–1349 a v jeho důsledku nedostatek pracovních sil a zvýšení cen zboží.¹³⁵

Karlův postoj k cechům není zcela objasněn. Svůj názor v 50. letech 14. století změnil a vzniku nových cechovních organizací nebylo bráněno. V době předhusitské se všechna řemesla již sdružovala do cechů a s městy byla nerozlučně spjata.¹³⁶

Husitské války nijak zvlášť vývoj řemesel nezasáhly. V této době však byla posílena ochranná funkce cechu. Podle Ivany Ebelové: „*V důsledku přímusu¹³⁷ a postupného nasycení městského trhu se vstup do cechu stával stále obtížnější, omezováním počtu členů cechu narůstala sociální diference uvnitř jednotlivých řemesel.*“ Od 1. poloviny 15. století začaly vznikat tzv. „menší pořádky“, aby hájily tovaryšské práva, především právo na mzdu. Pořádky byly svou strukturou podobné cechu.¹³⁸ Od této doby zůstala struktura cechů neměnná.¹³⁹

Potíže nastaly v roce 1547. Zrušení cechů v královských městech a odnětí jejich privilegií bylo vůlí Ferdinanda I. po bezvýsledném povstání královských měst proti panovníkovi.¹⁴⁰ Ovšem zanedlouho došlo ke sporům. Panovník sice prohlásil jejich zrušení, ale na druhou stranu ve skutečnosti uznal jejich dočasné existenční právo. Je zřejmé, že cechy i po vydání tohoto nařízení nadále existovaly, avšak s omezenými politickými právy. Nebylo jim ku

---

¹³⁴ JANÁČEK, J.: c. d., s. 99 an.

¹³⁵ DIVIŠ, J.: c. d., s. 8-9 an.

¹³⁶ Tamtéž, s. 9.

¹³⁷ Pokud chtěl řemeslník provádět své řemeslo, musel vstoupit do cechu. WINTER, Z.: Dějiny řemesel, s. 592.

¹³⁸ EBELOVÁ, I.: c. d., s. 16 an.

¹³⁹ DIVIŠ, J.: c. d., s. 11:

¹⁴⁰ EBELOVÁ, I.: c. d., s. 17 an.

příkladu dovoleno rozhodnout o výši ceny výrobků.¹⁴¹ Musíme vzít v potaz, že na poddanská města, tudíž i na město Zlín, se toto neřízení nevztahovalo. Mělo se jednat o jakýsi kompromis, kdy cechy v královských městech měly být zrušeny a v městech ostatních měly nadále fungovat.¹⁴² V době pozastavení funkce cechů v královských městech, některé cechy měst poddanských získaly od své vrchnosti privilegia.¹⁴³ Již v 60. letech byla privilegia cechům vrácena a za vlády Rudolfa II. došlo se vznikem nových cechů ke konjunkturu.¹⁴⁴

Třicetiletá válka nadobro poznamenala vývoj cechů. Z důvodu rekatolizace, morové nákazy a válečných škod se odstěhovalo mnoho obyvatel českých zemí, včetně řemeslníků.¹⁴⁵ V některých městech došlo k úplnému vylidnění – např. soukenická Jihlava.¹⁴⁶ Válka urychlila úpadek řemeslné výroby v českých zemích, který se už mírně projevoval před jejím začátkem.¹⁴⁷

Za vlády Leopolda I. mělo dojít k obnově hospodářské situace. V letech 1698–1700 vláda pomocí tzv. dotazníkové akce zjišťovala dobový názor na hospodářství, finance, ale i reformu cechovníctví. Vzhledem k tomu, že lid byl pro zachování cechovních organizací, císař reformu neprovedl.¹⁴⁸

Až Karel VI. omezil svými patenty z roku 1731 a vydáním generálních cechovních artikulí v roce 1739 pravomoci cechů.¹⁴⁹ Cechy si nemohly určovat počty mistrů a tovaryšů, mistrovští synové nebyli při přijímání ve výhodě, vznik nových cechů a cechovních statut schvaloval panovník. Generální cechovní artikule byly vzorem pro všechny řemeslnické pořádky. Vztahovaly se na země habsburské monarchie.¹⁵⁰

Mezi lety 1742–1778 byla prosazována další cechovní opatření. Kompetence cechů se stále více omezovala. Zbyla jim činnost charitativní, sociální a garance kvality výroby. Úplný konec nastal v roce 1859. Cechy byly substituovány živnostenskými společenstvími.¹⁵¹

---

¹⁴¹ JANÁČEK, J.: c. d., s. 229 an.

¹⁴² Tamtéž, s. 230.

¹⁴³ WINTER, Z.: Český průmysl a obchod v 16. věku, s. 62.

¹⁴⁴ EBELOVÁ, Ivana: c. d., s. 17 an.

¹⁴⁵ DIVIŠ, J.: c. d., s. 12 an.

¹⁴⁶ JANÁČEK, J.: c. d., s. 255 an.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 258.

¹⁴⁸ DIVIŠ, J.: c. d., s. 12 an.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 12.

¹⁵⁰ EBELOVÁ, I.: c. d., s. 17 an.

¹⁵¹ EBELOVÁ, I.: c. d., s. 18 an.

3.3 Cech a jeho funkce

Latinské slovo „*cecha*“ má spoustu významů. Setkáme-li se s frází „*ad cecham seu fraternitatem*“, či jakým způsobem se má mluvit „*in der czech*“, hovoříme o schůzce, hospodě, nebo hromadě. Pokud někdo daruje věc „*aus der czech*“, jedná se o pokladnici. A v neposlední řadě, když se někdo připoví „*in die czech*“, je tím myšlena obecně korporace. Rozporuplný je také latinský název pro cech „*signum*“. Může v překladu znamenat jak cech jako takový, nebo „podpis“ řemeslníka.¹⁵²

Jak již bylo řečeno výše, zda cechy vznikly z dobrovolných náboženských bratrstev, nebo z nucených městských pořádků, je nejisté.¹⁵³ Jednalo se o privilegovanou autonomní organizaci sdružující řemeslníky. Autonomie cechů nebyla úplná. Ve finančních záležitostech na ně od 16. století dohlížel v případě poddanských měst panský úředník.¹⁵⁴

Aby se cech chránil před konkurencí, využíval dvou důležitých výsad – přímusu a práva mílového. Pokud chtěl řemeslník pracovat a účastnit se trhů, musel povinně vstoupit do cechu. Právo mílové zajišťovalo v rozsahu jedné míle, patrně 9 km, že nesmělo být v této vzdálenosti provozováno stejné řemeslo, či obchod.¹⁵⁵

Své potřeby a požadavky formulovali členové cechu v cechovních statutech, neboli artikulích. V královských městech byly schvalovány městskou radou, v poddanských městech vrchností. Na základě potvrzených statut se museli chovat všichni členové cechu.¹⁵⁶ Většinou si cech artikule propůjčil od cechu vykonávající stejné řemeslo v jiném pokročilejším městě. K tomu, aby mohl být umožněn opis statut, bylo zapotřebí schválení vrchnosti, či panovníka.¹⁵⁷

Obecně lze stanovit šest funkcí činnosti cechů:

1. Hlavní funkcí byla činnost hospodářská – cechy zajišťovaly výrobu surovin, dohlížely na kvalitu i kvantitu zhotovených výrobků, rozhodovaly o výši platů a cen, dohlížely na tovaryše a učedníky, chránily domácí trh a upřednostňovaly místní řemeslníky před řemeslníky cizími.

---

¹⁵² WINTER, Zikmund: Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a v XV. století. Praha 1906, s. 220-222.

¹⁵³ DIVIŠ, J.: c. d., s. 8 an.

¹⁵⁴ V královských městech vrchnostenský úřad.; WINTER, Z.: Český průmysl, s.102.

¹⁵⁵ WINTER, Z.: Dějiny řemesel, s. 592.; WINTER, Z.: Dějiny řemesel, s. 595.; JANÁČEK, J.: c. d., s. 27 an.

¹⁵⁶ EBELOVÁ, I.: c. d., s. 14 an.

¹⁵⁷ WINTER, Z.: Český průmysl, s. 91-92.

2. Náboženská a společenská funkce – cechy měly podíl na celkovém kulturním a společenském vzhledu města
3. Sociálně zajišťovaly své členy, když se ocitli v krizových situacích
4. Staraly se o zabezpečení obrany města
5. Byly také výběrčími daní u některých povolání
6. Podílely se na politice a správě města¹⁵⁸

3.4 Členové cechu

V následující kapitole se seznámíme s osobami, které pracovaly v řemeslnických dílnách, protože právě ony byly členy cechu.

3.4.1 Učedník

Na nejnižší úrovni v cechovní hierarchii stáli učedníci. Nejnižší věk pro jejich přijetí nebyl stanoven. Učedníkem se mohl stát i pětiletý hoch. Mistr musel nejprve dát cechmistrům peněžní částku a vosk, a poté mohl být chlapec obřadem přijat do cechu. Doba vyučení se lišila řemeslo od řemesla. V rámci jednotlivých cechů mohlo docházet k upřednostňování bohatších učedníků před chudšími. V závislosti na penězích docházelo ke zkracování doby vyučení. Chudý učedník se mohl učit až osm let. V případě, že otec svému synovi výuku zaplatil, mohl být vyučen už za rok. Mistr uplatňoval ke svým učedníkům otcovský vztah. Učedníci jej museli poslouchat a mistr měl dovoleno je trestat.¹⁵⁹ V mistrově dílně pracovali zadarmo. Obdrželi pouze stravu.¹⁶⁰ Učedníci mohli být považováni za členy mistrovvy rodiny.¹⁶¹

Nakonec byli na schůzi prohlášeni za vyučené a stali se tovaryši.¹⁶² V 16. století se stalo běžným zvykem dávat novým tovaryšům tzv. tovaryšské jméno, které: *„Bud' obdržel v hromadě cechovní po vykonaném slibu, nebo v nápotomní schůzi tovaryšské... V schůzi všeho cechu dal novému tovaryši jméno bud' mistr, jenž ho vyučil, nebo některý z cechmistrů.“* Tovaryšské příjmení bylo stejně hodnotné jako jméno zděděné po otci. Dle Zikmunda Wintera: *„Úmysl (dávání tovaryšských jmen v Evropě) byl symbolický. Novým jménem se mělo naznačit, že tovaryš přichází z otcova i z mistrova područí, že začíná být samostatným...“* Jména mohla

¹⁵⁸ EBELOVÁ, I.: c. d., s. 15 an.

¹⁵⁹ WINTER, Z.: Zlatá doba, s. 219-220.

¹⁶⁰ JANÁČEK, J.: c. d., s. 89 an.

¹⁶¹ HOFFMANN, František: České město ve středověku. Praha 1992, s. 188.

¹⁶² WINTER, Z.: Zlatá doba, s. 220.

vypadat různorodě. Dávala se jména jak nevinná jako Točpivo, Hřejpivo, Skočdopole, Karafiát, Bílá růže, Jelínek..., tak jména neslušná jako Neřád.¹⁶³

3.4.2 Pachole

V některých ceších se objevil mezistupeň mezi učedníkem a tovaryšem. Nazývali jej pachole, robenec, mládek, pachole vyučené. Neměli dovoleno se ženit, nosit s sebou kord, nůž a tesák. To bylo pravomocí pouze hotových tovaryšů. Měli také menší platy¹⁶⁴. Učedník se stal pacholetem, když dostal na vyučení málo času, a tak po uběhnutí doby neuměl vše, co by umět měl.¹⁶⁵

3.4.3 Tovaryš

Vyučený mládenec se stal tovaryšem. Pracoval jako dělník v mistrově dílně. Vyučil se v řemesle, ve kterém se později mohl ucházet o mistrovství. V 16. století se začalo rozlišovat mezi mladým pacholetem a dospělým tovaryšem. Mládek musel poslouchat rozkazů starších.¹⁶⁶

Tovaryš byl povinen po vyučení jít na vandr. Místo, kde se učil, opustil na tři až pět let. Vydávali se například na Moravu, do Uher, či do Polska. Synové mistrů vandrovat nemuseli, nebo jim byla délka vandru zkrácena.¹⁶⁷

Když se po nasbírání zkušeností z vandru chtěl ucházet o zaměstnání, bylo zvykem, že nejdříve přišel do cechovní hospody, neboli „šenků“. Po přijetí hospodským bylo zavoláno pro starší tovaryše. Po předložení výučního listu mohl být přijat do mistrovské dílny.¹⁶⁸ Na nejbližší schůzi proběhlo slavnostní přijetí. Tovaryš poté musel zaplatit několik grošů „přivandrovního“ do cechovní pokladnice. Jeho jméno bylo zapsáno do register a byl mu přečten řád organizace.¹⁶⁹

Za práci v mistrově dílně dostávali tovaryši plat. S jeho výší nebyli často spokojeni. Mistři na druhou stranu byli velmi konzervativní a navýšení mezd neschvalovali. Ve většině

---

¹⁶³ WINTER, Z.: Český průmysl a obchod v 16. věku, s. 332-333 an.

¹⁶⁴ Platy bývaly i poloviční. WINTER, Zikmund: Český průmysl a obchod v 16. věku. Praha 1913, s. 339.

¹⁶⁵ WINTER, Z.: Dějiny řemesel, s. 728-729.

¹⁶⁶ DIVIŠ, J.: c. d., s. 9 an.; WINTER, Z.: Český průmysl, s. 339-340.

¹⁶⁷ WINTER, Z.: Český průmysl, s. 339-342.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 344-347.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 351-352.

případů se platila mzda týdenní, která se průměrně pohybovala v rozmezí 6–8 grošů míšeňských.¹⁷⁰ Mohla být však proplácena i denně, měsíčně, půlročně, nebo ročně. Záleželo na domluvě mezi mistrem a tovaryšem. Popřípadě mohl být tovaryš placen tzv. mzdou kusovou, kdy byl placen za každý vyrobený kus. Ze 14. století jsou dochovány také zprávy o mzdě proplácené v naturáliích.¹⁷¹ Kromě toho dostávali tovaryši od mistra stravu – snídani, oběd, svačinu a večeři.¹⁷²

Tovaryši žili v mistrově domě. Jen ti, kteří byli ženatí, se museli osamostatnit. V 16. století ženatých tovaryšů, zvaných „kárníci“¹⁷³, přibývalo, protože se postupem času vytratily jejich vyhlídky na to, že se v budoucnu stanou mistrem. Mistři k nim proto nechovali velké sympatie. Ale i přes to, v 16. století, většina cechů povolila tovaryšům oženit se.¹⁷⁴

Mezi jejich společenské povinnosti patřilo ctít mistra a neodmlouvat jeho rozkazům. V práci museli být pilní – lenost je mohla dostat až do vězení. Také bylo zakázáno pomlouvat a chovat neúctu k mistrovi, zpívat „oplzlé“ písně v mistrově domě, být v dílně opilý a spoustu dalších prohřešků.¹⁷⁵

3.4.4 Mistr

Po ukončení vandru se mohl tovaryš ucházet o mistrovství. Buď ve městě, kde se vyučil, nebo i jinde.¹⁷⁶ Podrobněji se na podmínky vstupu do cechu a složení mistrovské zkoušky podíváme v kapitole „Vstup do cechu“.

Mistr pracoval v řemeslnické dílně. *„Pod termínem řemeslnická dílna si představujeme pracoviště řemeslnického mistra, v němž se soustřeďovala jeho práce.“*¹⁷⁷

S chodem dílny se váže pracovní doba, která zůstávala v 16. století i v stoletích předešlých neměnná. S východem slunce práce začínala, se západem končila. Průměrně se pracovalo 15–17 hodin denně. Pokud bylo nutné práci dokončit v daný den, pracovalo se při svíčkách. Úlevu

---

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 358-364

¹⁷¹ JANÁČEK, J.: c. d., s. 88-89 an.

¹⁷² WINTER, Z.: Český průmysl, s. 367.

¹⁷³ Kárník vandruje společně se svou ženou a táhne za sebou káru s celým svým majetkem.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 398-396.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 398-404.

¹⁷⁶ BEDNÁŘOVÁ, Dagmar: Kyšperské cechy. Hradec Králové 2015 (diplomová práce), s. 18.

¹⁷⁷ JANÁČEK, J.: c. d., s. 84 an.

od práce měli tovaryši ve svátky. Dokonce byl prosazen i přes odpor mistrů tzv. „svátečný pondělek“, kdy se nemělo pracovat.¹⁷⁸

3.4.5 Schůze

Hlavní schůze mistrovská byla pořádána čtyřikrát do roka, pokud tak cechmistré učinili. Jsou známé případy, kdy byla svolána jen jednou za rok. Místo shledání i pokuty za pozdní příchod platily stejně jako pro schůze tovaryšské. Povinností mistrů bylo přijít vhodně oblečen, bez zbraně a střízlivý. Oficiálním zahájením sešlosti bylo otevření pokladnice. V průběhu schůze platila přísná pravidla pro všechny, jakým způsobem se mají chovat. Na pevně daném programu bylo: vybrání poplatků od všech členů, hlasité předčítání artikul, privilegií a nařízení, jednání o příjmu nových členů, zápis učedníků, propouštění a v neposlední řadě rozhodnutí o nákupu surovin, cenách a dalších aktuálních problémech. Posléze byly vyřešeny různé pře a schůzi ukončilo zavření pokladnice.¹⁷⁹

Schůze „menšího pořádku“ se konaly jedenkrát do týdne v hospodě.¹⁸⁰ V 16. století jedenkrát za dva týdny. Tovaryšské schůze probíhaly podobně jako schůze mistrů. Jednání bylo řízeno staršími tovaryši, ale na vše dohlížel cechmistr. Schůze byla zahájena otevřením pokladnice, uvítáním všech přítomných a občas také přečtením všech tovaryšů. Obvykle se řešily spory a vykonával soud. Spolek rozhodl o rozsudku hlasováním starších tovaryšů. Jindy s nimi hlasovali 2–4 přísedící, nebo v případech smířování sporů i cechmistr. Rozhodnutí většiny platilo samo o sobě. O otázkách trestního práva rozhodovat nesměli. Provinilec, kterému byl sdělen jeho peněžní trest se mohl odvolat. Obvykle k cechmistrově, ale jsou známé případy, kdy se odvolávalo k panu otci, k jinému cechu, i ke konšelům. Kdo se schůze nezúčastnil, nebo přišel pozdě, musel zaplatit pokutu.¹⁸¹

3.5 Vstup do cechu

Získem cechovní samosprávy přestalo být vykonávání řemesla svobodné. Bylo podmíněno vstupem do cechu, který rozhodoval o přijetí nových členů.¹⁸²

---

¹⁷⁸ WINTER, Z.: Český průmysl, s. 372-374.

¹⁷⁹ DIVIŠ, J.: c. d., s. 13-14 an.

¹⁸⁰ Většinou v neděli po obědě.

¹⁸¹ WINTER, Z.: Český průmysl, s. 386-389.

¹⁸² EBELOVÁ, I.: c. d., s. 14 an.

Vyučený tovaryš po vykonaném vandru¹⁸³ musel určitou dobu působit v obci, kde chtěl být mistrem. Dále byl povinen prosit na hlavní schůzi cech, aby byl přijat. Podmínky byly v různých řemeslech odlišné. Někdy musel prosit dvakrát i třikrát, a to pouze ve stanovené dny. Cech buď prosbu přijal jako „přátelskou“, tedy vhodnou, nebo ji odložil na další jednání, a tím vstup oddálil. Při každém vstupu musel kandidát zaplatit poplatek.¹⁸⁴ Před cechem prokázal svůj legitimní původ – vzešel-li z poctivého manželství.¹⁸⁵ Nesměl mít také zločinnou minulost. Od 15. století bylo nutností, pokud byl kandidát poddaným, přinést s sebou výhostní list, který potvrdoval jeho propuštění z poddanství. Organizace totiž přijímaly jen svobodné měšťany.¹⁸⁶

Společně se souhlasem cechmistrů byl důležitý i souhlas konšelů. Ti, pokud udělili tovaryšovi městské právo, mohl přejít k technické zkoušce. Nejprve se však musel prokázat vysvědčením, kde a u koho se řádně vyučil.¹⁸⁷ Poté ukázal své dovednosti v daném řemesle, nebo mohl být dotázán, aby zhotovil mistrovský kus.¹⁸⁸ Byla mu stanovena lhůta, do které jej musí vyrobit. Nástroje pro výrobu musel mít svoje a suroviny potřebné na jeho zhotovení si musel koupit.¹⁸⁹ Při předložení hotového výrobku byl povinen přinést těm, kteří jej posuzovali, svačinu, tedy jídlo a pití.¹⁹⁰ Rovněž zaplatil vstupní plat v penězích a vosku. „*Vosk pro chválu boží, peníze pro dobré cechu.*“¹⁹¹ Podmínkou při vstupu bylo, že se kandidát ožení. Cech stanovil lhůtu, do které tak má učinit. Pokud lhůtu nedodržel, postihly ho pokuty.¹⁹² Když všechny zmíněné povinnosti splnil, byl přijat za člena poctivého cechu a mohl vykonávat svou živnost.¹⁹³

Nejjednodušší přístup do cechu měli členové rodiny mistra. Žena už tím, že vstoupila do svazku manželského s mistrem, měla oprávnění prodávat výrobky cechu. Vdova po mistrovi se dokonce stala členkou cechu. Syn zdědil po otci živnostenské a cechovní právo. Také pro toho, kdo si vezme za ženu mistrovskou vdovu, získá výhody a úlevy v přístupu do cechu.¹⁹⁴

---

¹⁸³ V 15. a ještě v polovině století 16. nebylo vandrování povinné. Poté se stalo pro vstup do cechu nutností.

¹⁸⁴ WINTER, Z.: Český průmysl, s. 194-197.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 200.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 205-206.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 207-209.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 210.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 220-221.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 226-227.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 228.

¹⁹² Tamtéž, s. 237-238.

¹⁹³ Tamtéž, s. 245.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 683.

3.6 Vedení cechu

Do čela cechu jmenovala městská rada cechmistra. Od století 15. je volen cechovní radou na dobu jednoho roku. Stávalo se, že v úřadu zůstával i déle. V poddanských městech ho jmenuje buď vrchnost, zámecký úředník, nebo je volba ponechána na konšelích. Zejména na základě velikosti cechu se rozhodovalo o počtu „starších“, kteří společně po boku cechmistra řídili dění v cechu.¹⁹⁵ Počet „starších“ není jasně stanoven. Obvykle však bývají čtyři.¹⁹⁶

Cechmistr se staral o vnitřní život v organizaci, reprezentoval ji, vykonával soudní a správní funkci a při jednáních s městskou správou ji zastupoval. Povinnosti cechovního vedení byly dány ve statutech.¹⁹⁷

Musel své řemeslo dokonale umět. Před zvolením přísahal, že bude ctít slávu boží, bude poslušný vrchnosti, bude udržovat v cechu pořádek, ke všem mistrům se bude chovat stejně a spravedlivě, a nebude nikomu v podejích ublíženo. Po prohlášení za cechmistra přijal cechovní klenoty a inventář. K tomu patřila pokladnice plechová, nebo zdobená dřevěná. Dále pečeť ze stříbra, železa, či cínu, cechovní řád, výsady cechu a registra. Registra měl i ten nejskromnější cech. Ty s větším počtem členů vlastnily i knihy pří, půjček, dluhů, počtů, koupí... Kromě toho získali učednické a tovaryšské listy, cechovní ferule, příkrov, štíty k pohřbům, svíce, vosk, konvice, sklenice, džbány, korbele, občas chrámové nádoby, černé smuteční pláště, zbraně a mnoho dalšího.¹⁹⁸

Povinností cechmistrů bylo zaopatřovat výdaje cechu. Každoročně musel za cech dávat dary. V poddanských městech dary vrchnosti a úředníkům. Vybíral plat za dosazování cechmistrů. Dalším výdajem byl plat pro všechny členy cechu. Větší cechy měly i své písaře a posly. To je v případě Zlína diskutabilní. Pokud bylo potřeba napsat listinu, ujal se toho učitel, nebo žák. Posla zastával nejmladší mistr. Zajišťoval pravidelné příspěvky na kostel, kapli, nebo oltář.¹⁹⁹ Další výdaje mohly padnout na hodování a slavnosti, příspěvky na špitál, poplatky rychtáři, na pohřby, na štíty, korouhve a další věci.²⁰⁰

---

¹⁹⁵ EBELOVÁ, I.: c. d., s. 14 an.; WINTER, Z.: Český průmysl, s. 94-95.

¹⁹⁶ DIVIŠ, J.: c. d., s. 9 an.

¹⁹⁷ EBELOVÁ, I.: c. d., s. 14 an.; WINTER, Z.: Český průmysl, s. 94-95.

¹⁹⁸ WINTER, Z.: Český průmysl, s. 96-99.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 111-114.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 115-120.

Jeho vnějším odznakem byla tzv. ferule, připomínající žezlo. Často bývala vyrobena ze dřeva a zdobena znakem cechu, který reprezentovala. Někdy na ní byla i jména cechmistrů s letopočtem. Pomocí ferule cechmistrů svolávali schůze. Cechmistr ji poslal nejbližší se vyskytujícímu mistrovi, který ji poslal dalšímu, a tak dále, než ji obdrželi všichni mistři. Dokonce, pokud někdo učinil něco neslušného vůči cechu, bylo mu pomocí ferule uděleno několik ran.²⁰¹

3.6.1 Typické znaky a atributy cechu

Hlavním znakem cechu byla korouhev, nebo praporec. Ty byly nošeny v čele městských průvodů, kterých se cechy povinně účastnily. Z jedné strany byl namalován znak řemesla, z druhé jeho patron, nebo jiný světec. K jejich nesení bylo zapotřebí i několika nosičů.²⁰² Od kdy se korouhve a praporce začaly poprvé používat, je nejisté. Pravděpodobně až v době husitských válek z důvodů vojenských. Setkáváme se také s názorem, že už roku 1400 se řemesla zúčastnila s praporce korunovace manželky Václava IV. Listina potvrzující existenci korouhví pochází z roku 1437.²⁰³

V roce 1781 Josef II. omezil dekretem jejich velikost. Korouhev, případně praporec, mohl nést pouze jeden člověk, šířka musela být nanejvýš dva a půl lokte, výška jeden loket a na výrobu musel být použit damašek v barvách cechovního znaku.²⁰⁴

Mezi další znaky patřily cechovní štíty a příkrov. Využívaly se během pohřbů členů cechu a jejich rodin. Na štítu byl taktéž znak cechu, patronů řemesla, nebo světců. Jejich materiál byl různorodý. Mohly být textilní, kovové a různě zdobené. Byly věšeny na příkrov, svícny a pohřební nosidla.²⁰⁵

Cechovní pokladnice, neboli truhla, měla význam jak praktický, tak symbolický²⁰⁶. Mohly být vyřezávané, zdobené malbami, figurami, zámky a dalšími ozdobnými kusy. Od 17. století

---

²⁰¹ DIVIŠ, J.: c. d., s. 14-15 an.

²⁰² Jsou dochovány zprávy, kdy korouhev neslo deset mužů.

²⁰³ DIVIŠ, J.: c. d., s. 16 an.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 16.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 18.; WINTER, Z.: Český průmysl, s. 119.

²⁰⁶ Jak již bylo řečeno v předešlé kapitole, pokladnice byla symbolem zahájení a ukončení schůze cechu.

na ně cechmistr psal své jméno. Do truhlice byly ukládány peníze, registra o poplatcích a pokutách, či pečetidlo. Dokonce v ní mohla být uchována knížka shrnující artikule cechu.²⁰⁷

Dále můžeme jmenovat hospodský štít a znamení řemesla, které viselo nad vchodem do hospody. Vývěsním znamením býval především kus, který danou řemeslnou dílnu charakterizoval.²⁰⁸

Významným atributem cechu, byť málokdy veřejně přístupným, byla pak privilegia. Ta si cech nechával potvrdit od panovníka, nebo vrchnosti. V neposlední řadě nutno zmínit pečeti, pečetidla a registra, která byla rovněž pro cech typická.²⁰⁹

4. Zlínské cechy

Ve Zlíně se dle dochovaných pramenů vyskytovaly následující cechy – cech soukenický, ševcovský, řeznický, hrncířský, tkalcovský, krejčovský, punčochářský, provaznický a kožešnický. Mezi nejstarší zařazujeme cech soukenický, ševcovský a řeznický. Ačkoliv všeobecně vzato zažívají cechy svůj rozkvět ve století 13. a 14., ve Zlíně tomu bylo jinak. Až století 16. znamenalo pro místní sdružení dobu rozmachu.²¹⁰ Dokonce zde proběhly snahy o upevnění vztahů se Slovenskem. Zlínští ševci a řezníci se pokoušeli zásobovat kůžemi Trenčín a Báňskou Bystricu.²¹¹

Nejstarším doloženým cechem je cech soukenický. V městských knihách se první zmínka k jeho existenci pojí s rokem 1575. Opětovné potvrzení privilegií Gabrielem Serényim pochází z 14. února 1661. Neověřený opis artikulí²¹² pak z 19. července 1775.²¹³ Tento dokument byl vydán dvorským dekretem moravského zemského gubernia²¹⁴ 1. května 1775 a publikován

---

²⁰⁷ WINTER, Z.: Český průmysl, s. 120.; NOVOTNÝ, Antonín: Pražské cechovní truhlice a korouhve. Praha 1948, s. 6-7.

²⁰⁸ WINTER, Z.: Český průmysl, s. 120-122.; WINTER, Z.: Dějiny řemesel, s. 817.; WINTER, Z.: Dějiny řemesel, s. 946.

²⁰⁹ Tamtéž.

²¹⁰ BITTNER, Ivan: Cechy Zlín 1618-1890, Sdružený inventář. Gottwaldov – Klečůvka 1978, s. 1-2.

²¹¹ POKLUDA, Zdeněk: Sedm století zlínských dějin. Zlín 2006, s. 24.

²¹² Kromě opisu nutno zmínit knihu učňů z let 1736-1784, která byla využívána i pro jiné účely než informace o tom, kdo se do cechu připověděl. Nalezneme zde kapitolu „Památky starodávny“ kam členové cechu zapisovali události, které na ně udělaly dojem. Počínají rokem 1487 a jsou ukončeny rokem 1686. MZA Brno, Soka Zlín, Cech soukeníků 1736-1827, inv. č. 2, zápisy učňů

²¹³ BITTNER, I.: c. d., s. 3 an.

²¹⁴ Funkci prezidenta gubernia a zemského hejtmana zastával Kryštof Jan Blümegen. SVITÁK, Zbyněk: Z počátků moderní byrokracie. Nejvyšší zeměpanský úřad na Moravě v letech 1748-1782. Brno 2011, s. 164.

zmíněného 19. července.²¹⁵ Opis obsahuje jednu zvláštnost, se kterou se seznámíme v následující ukázce: „*Dle nejvyššího nařízení pod datum 1[ho] Máje roku 1775 vydalo císařsko královské Moravo=zemské gubernium pro všechny soukenické a zlínské tovaryše následující řemeslné artikule...*“.²¹⁶ Slovo „zlínské“ je v artikulích vepsáno na slovo jiné. Patrně se původně jednalo o slovo „hrnčířské“. S jistotou se to však nedá říct. Původní slovo je vyškrabané. Je velmi pravděpodobné, že zlínské soukeníci formálně převzali přepis artikulí, které vydalo gubernium pro soukenické a nám neznámé tovaryše platící pro celé markrabství moravské. Přepsáním jednoho slova si je upravili pro svoje potřeby. Otázkou ovšem zůstává, kdy ke zmíněnému přepisu došlo a zda k němu měli oprávnění.

Zmínky o cechu řeznickém²¹⁷ nacházíme v městských knihách v roce 1581. Artikule dochovány nejsou.²¹⁸

Naopak z cechu hrnčířského jsou cechovní pořádky z 4. června 1646 zachovány. „V nich cechmířti a mířti hrnčířského řemesla v Uherském Hradišti dávají své cechovní artikule z roku 1618 témuž cechu ve Zlíně.“ Dochováno je také jejich opětovné potvrzení Gabrielem Serényim z 26. července 1656.²¹⁹

Existence cechu tkalců²²⁰ je doložena 24. března 1657. „Cechmířti a mířti cechu tkalcovského v Uherském Hradišti dávají výpis svých artikulí z roku 1609 cechu tkalcovskému ve Zlíně.“ Učinili tak dle žádosti Gabriela Serényiho. Z doby o tři roky později, tedy z 24. ledna 1750, „Marie Terezie potvrzuje cechu v Uherském Hradišti jeho artikuly.“ Cech tkalcovský v Hradišti je poté poskytl jako opis²²¹ 10. listopadu 1751 cechu ve Zlíně.²²² Kopie je potvrzena starším cechmistrem Michaelem Dubickým a mladším Josefem Hopjánkem.²²³

---

²¹⁵ Teorii zda moravské gubernium skutečně tyto artikule k danému datu vydalo, mi potvrdil pan Mgr. Jakub Huška, který se zabýval problematikou cechů a jejich privilegií v Brně.

²¹⁶ MZA Brno, SOkA Zlín, Cech soukeníků Zlín (1736-1827), inv. č. 1, opis artikulí, fol. 1r

²¹⁷ Nejstarším dochovaným pramenem tohoto cechu je formulář na koupení dobytka z února 1781, konkrétně jednoho vola domácího z Kunovic na ostrožském panství, jedné krávy a dvou ovcí z Topolného na panství napajedelském od Jana Dubka a Franze Šťastného. MZA Brno, SOkA Zlín, Cech řezníků Zlín (1781-1823), inv. č. 2, formulář na koupení dobytka

²¹⁸ BITTNER, I.: c. d., s. 3 an.

²¹⁹ MZA Brno, SOkA Zlín, Cech hrnčířů Zlín (1646-1868), inv. č. 2.

²²⁰ Z cechu je dochována kniha zápisů nových mistrů, ve které se dočítáme o žijících mistrech tkalcovského řemesla ze Zlína, Prštného, Mladcové, Kudlova, Příluku a Želechovic. Ve Zlíně bylo od 12. února 1714 do 20. ledna 1762 43 mistrů. MZA Brno, SOkA Zlín, Cech tkalců Zlín (1657-1883), inv. č. 2, kniha nových mistrů

²²¹ Dle Articulus 17mus mají být artikule uloženy a dobře uchovány v cechovní pokladnici.

²²² BITTNER, I.: c. d., s. 14 an.

²²³ MZA Brno, SOkA Zlín, Cech hrnčířů Zlín (1646-1868), inv. č. 1, cechovní artikule, s. 14

K cechu smíšenému se artikuly také nedochovaly.²²⁴ Vzhledem k nedostatečnému množství pramenů nemůžeme činnost cechu zařadit do konkrétního roku.²²⁵

5. Porovnání zlínských artikulů

K porovnání cechovních pořádků nám poslouží artikule cechu hrnčířského z r. 1646, artikule cechu tkalcovského z r. 1657 a artikule cechu soukenického z r. 1775. U tkalcovského cechu vezmeme také v potaz potvrzení artikulí z r. 1751 a prověříme, zda se nějakým způsobem od sebe liší.

5.1 Víra

V případě víry platilo pro místní cechy totéž pravidlo. Kdokoliv, kdo nebyl katolického vyznání, měl zakázáno se do cechu připovědět a provozovat řemeslo. Jen u cechu soukenického se o této informaci nedočítáme.

5.2 Přípovědní peníz a délka vyučení

Učeň, který se chtěl učit u tkalcovského mistra, musel nejprve: *„...od učení 2 groše českých mistrovi dáti a 2 funty vosku do cechu, jeden při jednaní a 2 groše albis, a druhý při propuštění a 2 groše albis.“* Délka vyučení činí dva roky. Za jeho doučení ručí dva ručitelé, kteří v případě, že učeň od mistra uteče, zaplatí do cechovní pokladnice 2 kopy grošů českých.²²⁶

Co se týče opisu artikulů téhož cechu z r. 1751, dozvídáme se, že učeň byl povinen ukázat rodný list a vrchnostenské povolení, když byl poddaným. Pokud byl uznán za vhodného a slušného kandidáta, byl: *„...při kvartálním shromáždění náležitě připovězen a za učňa zapsáni býti...“*. Musel zaplatit přípovědní peníz v hodnotě 3 rýnských a 1 funtu vosku, dále 35 krejcarů od zápisu a 15 krejcarů cechovnímu poslovi. Tři roky byl v učení. Rovněž měl své ručitele. Pokud bez omluvy odešel na několik dní z mistrova domu, platilo: *„...za jeden každý zameškaný den jeden teyden délej v učení zůstati...“*²²⁷

---

²²⁴ Nejstarší archiválií je typář cechu kožešnického z roku 1650.

²²⁵ BITTNER, I: c. d., s. 4 an.

²²⁶ MZA Brno, SOkA Zlín, Cech tkalců Zlín (1657-1883), inv. č. 1a, výpis artikulů, fol. 7v–fol. 8r

²²⁷ MZA Brno, SOkA Zlín, Cech tkalců Zlín (1657-1883), inv. č. 1, cechovní artikule, str. 6

Hrnčířský cech se o délce vyučení nezmiňuje. Od učení byl učeň povinen zaplatit 2 funty vosku. O dalších výdajích se nedozvídáme.²²⁸ Soukenické artikule se týkají pouze tovaryšů.

Pro porovnání daných částek je nutné si je nejprve převést na stejnou hodnotu. Budeme-li vycházet z předpokladu že 1 groš = 3 krejcarů; 1 kopa grošů = 60 grošů = 180 krejcarů; 1 zlatý rýnský (tolar) = 30 grošů českých (bílých) = 90 krejcarů; 1 zlatý = 60 krejcarů; 1 krejcar = 6 malých peněz = 3 bílé peníze (denáry).²²⁹ Jedná se pouze o orientační převod. Musíme brát v potaz, že v různých dobách měla měna různou hodnotu. Pro přesnější porovnání by bylo zapotřebí zohlednit výši platů v průběhu 17. a 18. století, ceny zboží a výdaje.

U tkalcovského řemesla v 17. století musel učeň zaplatit 2 groše české mistrovi a 2 funty²³⁰ vosku, jeden funt s 2 groši albis při jednání, druhý funt s 2 groši albis při propuštění. 2 groše české (bílé) = 6 krejcarů. Celkově tedy učeň zaplatil 18 krejcarů a 2 funty vosku. Z artikulí o sto let později tomu bylo jinak. Přípovědní peníz činil 3 rýnské = 90 grošů = 270 krejcarů; dále pak musel zaplatit 1 funt vosku, 35 krejcarů od zápisu a 15 krejcarů cechovnímu poslovi. Celkem tedy 320 krejcarů a 1 funt vosku = 5 zlatých 20 krejcarů a funt vosku.

Hrnčířští učni zaplatili 2 funty vosku.

5.3 Mistrovské děti

Mistrovští synové tkalcovského mistra měli přijetí do cechu jednodušší. Pokud chtěl syn vykonávat stejné řemeslo jako otec, byl do cechu před tzv. spolubratřími přijat. Vyučil se jako ostatní učni a zaplatil funt vosku a 1 groš albis. Z potvrzení artikulí Marií Terezií se dozvídáme, že byl mistrovský syn zproštěn poloviny útrat.²³¹ Připovězen do cechu mohl být už v kolíbce.

Také hrnčířští mistrovští synové a dcery mohou být bez ukázání řemesla přijati. Avšak budou nosit mistrům a cechmistrům svačinu.

---

²²⁸ MZA Brno, SOKA Zlín, Cech hrnčířů Zlín (1646-1868), inv. č. 1, cechovní artikule

²²⁹ Dle FLAKOVÁ, Nikola: Cechy oděvních a textilních řemesel v Krupce, Praha 2013 (bakalářská práce), str. 53; https://is.muni.cz/el/1421/podzim2016/PV1B102/um/POCETNI_POMERY_I.pdf [cit. 18. 4. 2019]

²³⁰ Funt, neboli libra, je hmotnostní jednotka o hodnotě 514 g.;

https://www.trnova.cz/e_download.php?file=data/editor/69cs_19.pdf&original=Metrologick%C3%A9+soustavy+u%C5%BE%C3%ADvan%C3%A9+v+%C4%8Cech%C3%A1ch+na+Morav%C4%9B+v+18.+a+19.+stolet%C3%A1D.pdf [cit. 24. 4. 2019]

²³¹ Zaplatil tedy polovinu přípovědních a polovinu výpovědních peněz.

Při vstupu do cechu zaplatily děti mistra cechu tkalcovského groš albis a funt vosku, v přepočtu 1 groš albis = 2 krejčary.²³²

5.4 Tovaryši

V případě tkalců se mládenec po připovězení musí do čtvrt roku oženit. Pokud do té doby tak neučiní, může mu být lhůta prodloužena na dalšího čtvrt roku. Jestliže ani poté nebude ženatý, zaplatí 2 kopy grošů bílých do cechu a přestane vykonávat řemeslo. Dále tovaryš, který není řádně vyučen a zapře své učení před cechovní radou, dostane pokutu 1 kopy grošů a bude poslán do šatlavy. Když pracuje na vsi, musí jedenkrát za dva týdny přijít do města do cechu. Nepřijde-li, bude vinen nejvyšší pokutou tovaryšskou.²³³

Artikule z doby vlády Marie Terezie připisují tovaryšům tři vlastnosti, které by měli mít – bohabojnost, věrnost a poctivost. Jestliže by se začali chovat neslušně a to: „...že by některý tovaryš psa neb kočku do smetí uhodil, zabil, nebo utopil, aneb nějakéj podobnej mrchy se dotekl...“, či: „...z nevědomosti neb nenadále s ohavníkem pil, jel neb šel...“ má být trestán dle generálních cechovních patentů Articulo 13tio.²³⁴

Pro hrnčířské mládence platila stejná pravidla jako pro mládence tkalcovské. Pokud se do dvou čtvrtí léta neoženil, zaplatí 5 kop grošů do cechu.

U soukeníků se dočítáme o zcela odlišných informacích. Pro neženaté tovaryše platí, že mají být v neděli a svátek v létě doma u mistra do 10 hodin, v zimě do 9. O hodinu pozdní příchod je trestán 15 krejčary. Pokud by byl tovaryš nepřítomen celou noc, zaplatí krejcarů 30. Rovněž jsou zmíněni i starší tovaryši, kteří mají být voleni každé tři roky.

Pokud se tedy v první polovině 17. století mládenec tkalcovského cechu do půl roku neoženil, zaplatil 1 kopy grošů = 60 grošů = 180 krejcarů. Hrnčíři v téže době museli zaplatit 5 kop grošů = 300 grošů = 900 krejcarů.

5.5 Tovaryšský plat

Tovaryšský plat tkalců na základě artikulů z r. 1657 je o malý denár menší než plat mistrů. Hrnčíři jsou placeni od díla. „Od vostrého díla velkého jednej kopy po devěti penízích bílejch až

---

²³² https://is.muni.cz/el/1421/podzim2016/PV1B102/um/POCETNI_POMERY_I.pdf [cit. 22. 4. 2019]

²³³ Dle článku 11 má nejvyšší cechovní pokuta být půl kamene vosku.

²³⁴ MZA Brno, SOKA Zlín, Cech hrnčířů Zlín (1646-1868), inv. č. 1, cechovní artikule

*do drobu, od drobného díla jedné kopy štyrech peněžích bílejch a od rendlíku jedné kopy po půl druhém groši bílém, vod mís a džbánků jedné kopy po jednom groši bílém.*²³⁵

Jelikož se z pořádků tkalců nedozvídáme o platu mistrů a soukenické artikule o něm též nepíší, nemůže platy porovnat.

5.6 Vandr

Na základě artikulí tkalců z r. 1657 má přivandrovalý tovaryš dát do cechovní pokladnice 4 denáry malé. Tutěž částku má dát mistrový tovaryš, který by chtěl od něj na vandr odejít.

Hrnčíři měli zakázáno odejít na vandr dva týdny před výročními svátky a jarmarky. Pokud jim to mistr i cechmistr povolí a jejich přestupek bude zjištěn, mají být oba pokutováni „*půl vosma*²³⁶ *groše*“.

Přivandrovalý soukenický tovaryš se má nejprve hlásit u cechmistra. Na nejbližším shromáždění bude řádně zapsán do cechu, zaplatí 10 krejcarů, a poté každý kvartál povinně vloží do pokladnice 9 krejcarů.

Pro srovnání má přivandrovalý tkalcovský tovaryš dát do cechu 4 denáry malé, což je méně než 1 krejcar. Tovaryš soukenický měl zaplatit krejcarů 10.

5.7 Organizace dne

O tom, v kolik hodin ráno se začalo pracovat a v kolik hodin se skončilo se dočítáme pouze u cechu soukeníků: „*...práca tovaryšům skrze celý rok ráno v 5ti hodinách začati bude, bez toho aby mistr je buditi musel a v létě*²³⁷ *do 8 hodin, v zimě do 9 hodin večír trvati má.*“²³⁸

5.8 Mladý mistr

Mladý mistr tkalcovského řemesla musel podle starších artikulí dát do cechu 4 funty vosku, kopu groší a albis peněz hotových. Pro mistry a cechmistry musel připravit vhodnou svačinu, koupit půl vědra vína a vědro piva.

---

²³⁵ MZA Brno, SOkA Zlín, Cech hrnčířů Zlín (1646-1868), inv. č. 1, cechovní artikuly

²³⁶ V originále je psáno „*wosma*“.

²³⁷ Myšleno v létě.

²³⁸ MZA Brno, SOkA Zlín, Cech soukeníků Zlín (1736-1827), inv. č. 1, opis artikulů, 2v

Pořádky novější téhož řemesla hovoří o nově přijatých mistrech, kteří si vzali za ženu vdovu nebo dceru téhož řemesla. Platit budou jen polovinu mistrovských útrat. Naopak místo svačiny budou povinni zaplatit mistrům 5 rýnských.

A nakonec hrnčířský mistr dá cechmistrům a mistrům 5 kop grošů a připraví svačinu, vědro vína, a také přispěje do cechu 6 funtů vosku a džber piva do špitálu.

Tkalcovský cech stanovil výši poplatku pro nové mistry 4 funty vosku, kopu groší = 60 groší = 180 krejcarů = 3 zlaté a albis hotových peněz²³⁹. Tkalci na základě opisu artikulí z r. 1751, ženatí s vdovou, či dcerou téhož řemesla platili polovinu útrat. Na místo svačiny zaplatili 5 rýnských = 150 grošů českých = 450 krejcarů.

5.9 Mistr

Z tkalcovských mistrů byli každým rokem zvoleni dva, kteří se mohli stát cechmistrem. Jeden byl propuštěn a druhý dosazen na novou pozici. Mistr může mít jen jednoho učedníka a jednoho tovaryše. V případě, že bude mít dva učně, postihne ho nejvyšší cechovní pokuta. Kdyby pak měl dva tovaryše, zaplatí 1 funt vosku.

U hrnčířských mistrů tomu bylo obdobně. Také vandrovního tovaryše může mít pouze jednoho. V případě, že okolní mistři budou mít každý po jednom, tehdy může přijat druhého.

5.10 Smrt mistra

Pro tkalce i hrnčíře platí totéž. Pozůstalá mistrovská vdova, nebo jeho dcera, mohou pokračovat ve vykonávání řemesla. Když by zemřel tkalcovský mistr, či mistrová, dá se jim z cechu funt vosku. U dítěte půl funtu vosku.

5.11 Kostel – mše, suché dny, Boží tělo

Všeobecně vzato platilo, že se všichni členové cechu museli účastnit mší a starat se o oltář ve zdejším kostele.

Členové cechu tkalcovského dle opisu artikulí z r. 1657 jsou povinni na svůj náklad opatrovat oltář v místním kostele společně s jeho vybavením – ubrusy, svícny, ale i korouhev

---

²³⁹ Neznámo kolik peněz bílých. Pokud se jednalo o 1 groš albis, pak jeho hodnota byla 2 krejcarů. https://is.muni.cz/el/1421/podzim2016/PV1B102/um/POCETNI_POMERY_I.pdf [cit. 22. 4. 2019]

a postavníky. Každý výroční či feriální svátek mají kostel vyzdobit a ročně odsloužit tři mše. První na sv. Barboru, druhou na sv. Václava a poslední na sv. Augustína. Kdo by se mše úmyslně nezúčastnil, propadne do cechu půl funtu vosku. Dále jsou čtyřikrát do roka při suchých dnech slouženy v kostele mše za mrtvé. Neúčast je trestána 1 zlatým rýnským na vosk. Pokud cechmistr zapomněl panu rektorovi Božího těla oznámit, kdo se mše nezúčastnil, zaplatí panu purkmistrovi a pánům 10 zlatých rýnských.

Naopak pro tkalce v 50. letech 18. století platilo, že se všichni mistři dají každoročně k slavnosti Božího těla 1 krejcar do cechovní pokladnice. Peníze budou využity na mše svaté a k službám Božím.

U hrnčírů tomu v případě suchých dnů nebylo jinak. Čtyřikrát do roka se ve farním kostele sloužila mše, za neúčast byla pokuta 1 zlatý a pro cechmistry 10 zlatých. Cechmistr a mistři jsou také povinni každoročně na den Božího těla chodit na procesí.

Taktéž soukeníci v suché dny konají mše. Továři mají být přítomni v počestném oděvu, bez hůlky a kordu. Je známo, že: „...*tovaryš, který by bez příčiny a bez oznámení cechmistrovi teprv po evangelium přišel, aneb dokonce by nepřišel, má ponejprv s 6 krejcarů po druhé s 12 krejcarů k pokladnici bez všeho ohledu pokutován býti.*“²⁴⁰

Všeobecně vzato tkalci a hrnčírů za neúčast na mši zaplatili 1 zlatý rýnský = 60 krejcarů, cechmistr za neúčast na slavnosti Božího těla 10 zlatých rýnských = 600 krejcarů. Naopak u soukeníků byla částka značně menší, za první neúčast 6 krejcarů, za druhou 12 krejcarů.

5.12 Schůze

Tkalcovský cech se schází po čtyřech nedělích. Každý člen dá do cechovní pokladnice 2 denáry albis. Když se někdo bez omluvy schůze nezúčastní, postihne jej pokuta ve výši 1 funtu vosku.

Po jaké době se scházel cech hrnčírů, nám není známo. Avšak mistr, který se sešlosti nezúčastní, dostane pokutu 1 funtu vosku. Pokud nepřijde cechmistr, pokuta je o funt vyšší.

Soukeníci jsou pozváni starším tovaryšem každou kvatembrovou suchou nedělí do příbytku cechmistra. Schůze začíná po čtvrté hodině odpolední. Všichni se dostaví slušně

---

²⁴⁰ MZA Brno, SOKA Zlín, Cech soukeníků Zlín (1736-1827), inv. č. 1, opis artikulů, 1v.

oblečení a bez kordu. Přistoupí k společné pokladnici mistrů i tovaryšů a vloží do ní 9 krejcarů. Děje se tak 4× do roka.

5.13 Cechovní pokladnice

Z artikulí pro soukenické tovaryše se dozvídáme pár informací o cechovní pokladnici. Má být zabezpečena třemi zámky. První klíč vlastní komisař, druhý starší tovaryš a poslední mladší cechmistr. Je velmi přísně zakázáno brát z pokladnice peníze pro své potřeby na koupi jídla a pití. Peníze jsou v pokladnici od toho, aby ku příkladu pomohly tovaryšovi v nouzi, přispěly na nemocného, či vybavily pohřeb zemřelého.

Artikule uložené v pokladnici mají být roku svého vydání a roku následujícího na každé čtvrtroční schůzi čteny. Poté jen dvakrát do roka.

5.14 Pohřeb

Všichni příslušníci zlínských cechů se museli účastnit pohřbu kteréhokoliv člena. Tkalcovští mistři a cechmistři byli pokutováni za neúčast funtem vosku. Tovaryš 2 denáry malými. Hrnčířští mistři a cechmistři museli zaplatit taktéž funt vosku. A v případě, že zemře sám mistr, má být z cechu dán funt vosku mistrovi a funt vosku jeho dceři nebo synovi. Soukeníci byli pokutováni za neúčast na pohřbu mistra, či mistrové 12 krejcarů.

Jelikož 3 denáry = 6 malých peněz = 1 krejcar²⁴¹, zaplatí tkalcovský tovaryš za neúčast na pohřbu méně než krejcar. Soukeničtí tovaryši jsou potrestáni pokutou o více než 11 krejcarů vyšší.

5.15 Prodej, trhy, jarmark

Den před jarmarkem nesmí tkalci prodávat plátno. Když bude někdo při prodeji přistižen, plátno mu má být sebráno a obdrží pokutu ve výši 2 zlatých rýnských. Měšťan, který povolí u sebe doma prodávání přespolním, zaplatí panu purkmistrovi a ostatním pánům 1 kopu grošů albis.

Když si přespolní hrnčíř vyžádal potvrzení u cechmistra, mohl na místním jarmarku prodávat. Dokonce bylo dáno přesné místo, kde se mohlo s hrnci stát – naproti domu Kristýny,

---

²⁴¹ https://is.muni.cz/el/1421/podzim2016/PV1B102/um/POCETNI_POMERY_I.pdf [cit. 19. 4. 2019]

pozůstalé vdovy po Šimonovi Vidomovském a Janu Vachetkovi, na rohu hrnčířské ulice. Což ovšem platilo pro město Uherské Hradiště, ne pro Zlín. Pokud hrnčíř přinese na trh nedobře vypálené hrnce a bude se je snažit prodat, bude cechmistry potrestán pokutou ve výši ortu²⁴² peněz. Na jarmarku budou stát dva pacholci ve zbroji společně s rychtářem a budou vybírat cechovní peníze.

Mimo jarmark a trhy se hrnce musí prodávat v nejbližší vzdálenosti půl druhé míle od města. Když se bude prodávat blíž, obdrží prodejce pokutu 1 kopy grošů bílých.

Dva zlaté rýnské byly 180 krejcarů, 1 kopa grošů bílých = 60 grošů bílých. Když 1 zlatý rýnský = 30 bílých grošů = 60 krejcarů²⁴³, pak 60 grošů bílých = 120 krejcarů.

5.16 Míry

O šizení měr se zmiňuje pouze cech tkalcovský v artikulích z r. 1657. Jeden groš albis propadne do cechu, pokud bude někdo přichycen při šizení měr. V případě, že by na jarmarku prodával širší, nebo užší cejchované loketní míry, propadnou do cechu 2 kopy grošů, tedy 240 krejcarů.

5.17 Ceny

Rovněž ceny jsou stanoveny pouze u tkalců. Loket konopného plátna stál 1,5 krejcaru, loket koudelného plátna 1 krejcar, loket lněného 1 groš bílý, což byly dle předchozích výpočtů 2 krejcarey.

5.18 Cizí díla a fušování

Funt vosku pokuty postihne toho, kdo do tkalcovské dílny v 2. polovině 17. století přinesl cizí dílo. Zároveň platí pro mistry zákaz přijímání osnov z jiných dílen. Z 2. poloviny 18. století se artikule zmiňují o fušování řemesla, jež nemá být nikde trpěno. Člověk se musí nejprve řádně vyučit, být uznán mistrovským právem, a poté přijat do cechu.

---

²⁴² Ort peněz = čtvrt zlatého; Dostupné online na:

<https://books.google.cz/books?hl=cs&id=NZJzaNHYR8AC&dq=ort+%C4%8Dtvrt+gro%C5%A1e&focus=searchwithinvolume&q=ort> [cit. 24. 4. 2019]

²⁴³ https://is.muni.cz/el/1421/podzim2016/PV1B102/um/POCETNI_POMERY_I.pdf [cit. 19. 4. 2019]

5.19 Pře, pomluvy, žaloby

V případě, že tkalcovský mistr pomluví v šenku, nebo kdekoliv jinde, jiného mistra, zaplatí 1 funt vosku do cechu a bude trestán městskou kázní. Zároveň pokud bude na mistra podána žaloba kvůli jeho dluhu, dá do pokladnice 1 funt vosku a je povinen svůj dluh splatit. Taktéž platí, že když se spolu budou dva cechovní bratři přít, nemají se sami pod pokutou funtu vosku usmiřovat. To náleží cechmistrům a mistrům, kteří situaci zhodnotí.

V cechu soukenickém pokud chce na schůzi tovaryš vznést obvinění na tovaryše druhého, musí nejprve požádat o povolení. Stížnost bude přednášet bez křičení, klidným hlasem a slušnými slovy. Stejně tak se bude obhajovat i obžalovaný. Celý případ se řádně vyřeší a v případě provinění zaplatí tovaryš nanejvýš 1 zlatý.

5.20 Svátky

V tzv. modré pondělí měli zakázáno nepracovat jak tovaryši tkalcovští, tak soukeničtí: Z tkalcovských pořádků se dočítáme: „*Tovaryši v pondělí nemají zaháleti kromě svátků, jestli že by který zahálel, má ten mistr oznámiti to cechmistřovi, a takového tovaryše mají trestati kázní městskou v sobotu až do neděle a v neděli k obědu aby propuštěn byl.*“²⁴⁴ Totéž zmiňují artikule potvrzené Marií Terezií témuž cechu: „*Žádný tovaryš nemá se opovážiti tak jmenovaný modrý pondělek držeti, ani jiný všední den v týhodni zaháleti, pod pokutů polovičné... do pokladnice složiti.*“²⁴⁵ Tovaryše soukenické čekala za zahálení pokuta vyšší. Poprvé 30 krejcarů, podruhé 45 krejcarů a potřetí udání vrchnosti, která udělí vyšší trest. Potrestán může být i mistr, který by zahálku tovaryše trpěl a nechal ji beztrestnou. V takovém případě složí pokutu 2 zlaté do cechovní pokladnice, tedy 120 krejcarů.

6. Epilog

Ačkoliv v roce 1859 cechy nahradily živnostenské organizace, ve Zlíně některé z nich patrně přetrvávaly až do počátku 20. století. Příklad můžeme uvést na knize připovězených mistrů cechu tkalcovského, kde se dozvídáme: „*Léta Páně 1905. Přistoupil do tkalcovského cechu p. Josef Kolařík za mistra za cechmistrů Františka Kovaříka a Antonína Kouckého a všech*

---

²⁴⁴ MZA Brno, SOkA Zlín, Cech tkalců Zlín (1657-1883), inv. č. 1a, výpis artikulů, fol. 8v–fol. 9r

²⁴⁵ MZA Brno, SOkA Zlín, Cech tkalců Zlín (1657-1883), inv. č. 1, opis artikulů, s. 9

*P. udů přítomných, to se stalo dne 22. 6. na Boží tělo a dal 16 korun.*²⁴⁶ Je otázkou do jaké míry cech jako organizace v této době fungoval a zda dodržoval stejná pravidla, jak tomu bylo dříve. Nejspíš se jednalo jen o jakousi formu spolku, kde se sdružovali lidé stejných zájmů.

---

²⁴⁶ MZA Brno, SOKA Zlín, Cech tkalců Zlín (1657-1883), inv. č. 2, kniha nových mistrů, s. 69

7. Závěr

Má bakalářská práce si kladla za cíl nastínit obecná pravidla fungování platící pro zlínské cechy. Jako hlavní pramen mi posloužily cechovní artikule, které nám tyto informace poskytují. Konkrétně jsem se věnovala cechu tkalcovskému, hrnčířskému a soukenickému. A to z toho důvodu, že z ostatních cechů se nám jejich pořádky nedochovaly.

Nejdříve bylo důležité si pro pochopení a zorientování se v dané problematice nastínit jak vývoj města Zlína, tak vývoj cechovních organizací od jejich prvopočátků do r. 1859, kdy byly tyto organizace vydáním živnostenského řádu zrušeny.²⁴⁷ Poté byla na základě zmíněných artikulí provedena analýza jednotlivých cechů.

Při porovnávání a hledání rozlišností mezi různými pořádky musíme brát v potaz dobu jejich vzniku. Převody měn na krejčary je nutno chápat pouze orientačně. V různých dobách byla hodnota peněz odlišná. Bylo by nutné zohlednit ku příkladu cenu různých potravin, plat, či kolik si byli lidé schopni za rok ušetřit.

Užitečným přínosem práce shledávám překlad zmíněných artikulů, které doposud nebyly zveřejněny s výjimkou opisu artikulů cechu tkalcovského v Hradišti z r. 1609 pro tentýž cech ve Zlíně²⁴⁸, které jsou v originále na stránkách MZA v Brně digitalizovány. Naskytla se nám tak možnost nahlédnout do vnitřních pravidel chodu cechu. Díky jejich komparaci jsme schopni si vytvořit obrázek o odlišnostech mezi jednotlivými cechy v různých dobách.

V jiných městech poblíž Zlína jsou cechovní artikule dochovány u cechu řezníků Valašské Klobouky, cechu soukeníků Valašské Klobouky, u mlynářů z brumovského cechu, dále v ceších z Fryštáku, Malenovic, Napajedel, Slušovic a Vizovic. Jejich prostudování a porovnání s cechy zlínskými by bylo vhodné pro další studium diplomové práce. Současně by stály za podrobnější prostudování i ostatní dochované prameny ke zlínským cechům.

---

²⁴⁷ HLEDÍKOVÁ, Z. – JANÁK, J. – DOBEŠ, J.: c. d., s. 288 an.

²⁴⁸ Tato listina nám posloužila pro porovnání s opisem uloženým v SOkA Zlín. Originál není přepsán doslovně, jsou v něm drobné úpravy, např. v originále je psáno „paklizieby“, v opisu „pakliby“, či namísto „kdyžby“ psáno „kdyby“ atd. Měny jsou ovšem přepsány stejně.

8. Nevydané prameny

MZA Brno, Cech tkalců Uherské Hradiště (1578–1751), inv. č. 3.

MZA Brno, SOkA Zlín, Cech hrncířů Zlín (1646–1868), inv. č. 1.

MZA Brno, SOkA Zlín, Cech hrncířů Zlín (1646–1868), inv. č. 2.

MZA Brno, SOkA Zlín, Cech řezníků Zlín (1781–1823). inv. č. 2

MZA Brno, SOkA Zlín, Cech soukeníků Zlín (1736–1827), inv. č. 1.

MZA Brno, SOkA Zlín, Cech soukeníků Zlín (1736–1827), inv. č. 2.

MZA Brno, SOkA Zlín, Cech tkalců Zlín (1657–1883), inv. č. 1.

MZA Brno, SOkA Zlín, Cech tkalců Zlín (1657–1883), inv. č. 1a.

MZA Brno, SOkA Zlín, Cech tkalců Zlín (1657–1883), inv. č. 2.

9. Literatura

BEDNÁŘOVÁ, Dagmar: Kyšperské cechy. Hradec Králové 2015 (diplomová práce).

BITTNER, Ivan: Cechy Zlín, 1618—1890, Sdružený inventář. Gottwaldov – Klečůvka 1978.

DIVIŠ, Jan: Pražské cechy. Muzeum hlavního města Prahy 1992.

DOBEŠ, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan: Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost. Praha 2007.

EBELOVÁ, Ivana: Pražská a venkovská stavební řemesla v době renesance a baroka. Praha 2001.

FLAKOVÁ, Nikola: Cechy oděvních a textilních řemesel v Krupce. Praha 2013 (bakalářská práce).

Gottwaldovsko od minulosti k současnosti : sborník Okresního archivu v Gottwaldově. Okresní archiv v Gottwaldově 1979.

Gottwaldovsko od minulosti k současnosti : sborník Okresního archivu v Gottwaldově. 2. svazek, Okresní archiv v Gottwaldově 1980.

Gottwaldovsko od minulosti k současnosti : sborník Okresního archivu v Gottwaldově.
3. svazek, Okresní archiv v Gottwaldově 1981.

Gottwaldovsko od minulosti k současnosti : sborník Okresního archivu v Gottwaldově.
4. svazek, Okresní archiv v Gottwaldově 1982.

Gottwaldovsko od minulosti k současnosti : sborník Okresního archivu v Gottwaldově.
9. svazek, Okresní archiv v Gottwaldově 1987.

HAVEL, Dalibor – KRMÍČKOVÁ, Helena: Paleografická čítanka : literární texty. 1. vyd., Brno
2014.

HOFFMANN, František: České město ve středověku. Praha 1992.

CHMELÍKOVÁ, Soňa: Edice části knihy purkrechtní města Zlína (1555–1703), ff. 1–125.
Olomouc 2015 (bakalářská práce).

CHMELÍKOVÁ, Soňa: Edice části knihy purkrechtní města Zlína se studií o městské samosprávě
v raném novověku. Olomouc 2017 (magisterská diplomová práce).

JANÁK, Jan: Dějiny Moravy. Hospodářský rozmach Moravy v 1740-1918. Díl 3., část 1., Brno
1999.

Kolektiv autorů: Ottův slovník naučný. Dvacátý první díl, Praha 1904.

Kolektiv autorů: Ottův slovník naučný. Pátý díl, Praha 1892.

KUČA, Karel: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. VIII. díl (V-Ž), Praha 2011.

Malovaný kraj : národopisný a vlastivědný časopis Slovácka. leden–únor, r. XXVIII, Břeclav
1992.

Masarykova univerzita: Početní poměry v českých zemích v 16.–1. polovině 17. století.

Dostupné on-line na

https://is.muni.cz/el/1421/podzim2016/PV1B102/um/POCETNI_POMERY_I.pdf [cit. 18. 4.
2019]

MAŠEK, P.: Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl
I. A-M, Praha 2003.

MAŠEK, Petr: Modrá krev : minulost a přítomnost 445 šlechtických rodů v českých zemích. Praha 1992.

MAŠEK, Petr: Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl II. N-Ž, Praha 2010.

Metrologické soustavy užívané v Čechách a na Moravě v 18. a 19. století, dostupné on-line na

https://www.trnova.cz/e_download.php?file=data/editor/69cs_19.pdf&original=Metrologick%C3%A9+soustavy+u%C5%BE%C3%ADvan%C3%A9+v+%C4%8Cech%C3%A1ch+a+na+Morav%C4%9B+v+18.+a+19.+stolet%C3%AD.pdf [cit. 24. 4. 2019]

NOVOTNÝ, Antonín: Pražské cechovní truhlice a korouhve. Praha 1948.

POKLUDA, Zdeněk: Moravští Šternberkové – Panský rod rozprostřený od Jeseníků ke Karpatům. Praha 2012.

POKLUDA, Zdeněk: Sedm století zlínských dějin. Zlín 2006.

POKLUDA, Zdeněk: Zlín. Praha : Paseka 2008.

REZEK, Antonín: Sborník historický. Ročník III.–IV., Praha 1885. Dostupné on-line na <https://books.google.cz/books?hl=cs&id=NZJzaNHYR8AC&dq=ort+%C4%8Dtvrt+gro%C5%A1e&focus=searchwithinvolume&q=ort> [cit. 24. 4. 2019]

SVITÁK, Zbyněk: Z počátků moderní byrokracie. Nejvyšší zeměpanský úřad na Moravě v letech 1748-1782. Brno 2011.

WINTER, Zikmund: Český průmysl a obchod v 16. věku. Praha 1913.

WINTER, Zikmund: Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a v XV. století. Praha 1906.

WINTER, Zikmund: Zlatá doba měst českých. Praha 1913.

10. Přílohy

Texty jsem přepisovala na základě transkripčních pravidel dostupných v *Paleografické čítance*²⁴⁹.

Zkratky měn uvedené v textu jsem rozepisovala slovy, tedy zlaté rýnské, kr. jako krejcar, gro., či gr. jako groš, gr. alb. jako groš albis, případně groš bílý, d. jako denár.

Chyby písaře jsem ponechala v jejich původním znění a do poznámky pod čarou jsem uvedla slovo ve správném tvaru.

Slova cizího původu jako např. Kundssofft, či Wersstat, jsem psala tak, jak se v češtině vyslovují, tedy kundšoft a verštat.

Rovněž slova psaná s rozdílnými samohláskami a souhláskami jsem ponechala v jejich původním znění. Ku příkladu slovo jinší by dle dnešních pravidel pravopisu bylo psáno jako jinčí.

Symboly použité v textu

[...] na těchto místech byl dříve psaný text, avšak dnes je díky svému poškození nečitelný

[?] pro slovo, jehož přepis je nejasný

→ značí pokračování na následující straně

< značí pokračování z předešlé strany

<...> pokud se tato značka nachází za písmenem, či slovem, znamená, že je toto slovo/písmeno v textu přeškrtnuto

Text podtržený čarou je podtrhnutý i v originále²⁵⁰

---

²⁴⁹ HAVEL, Dalibor – KRMÍČKOVÁ, Helena: *Paleografická čítanka : literární texty*. 1. vyd., Brno 2014.

²⁵⁰ Dle CHMELÍKOVÁ, Soňa: *Edice části knihy purkrechtní města Zlína se studií o městské samosprávě v raném novověku*. Olomouc 2017 (magisterská diplomová práce), str. 191.

Artikule cechu soukenického z 19. července 1775

Fol. 1r

Artikule pro soukenické a zlínské tovaryše v Markrabství moravském

Dle nejvyššího nařízení pod datum 1[ho] Máje roku 1775 vydalo císařsko královské Moravo=zemské gubernium pro všechny soukenické a zlínské²⁵¹ tovaryše následující řemeslné artikule, kteréžto co nejbedlivěji pozorovati a zachovati mají. Jsou pak následujícího obsažení totiž:

Předně: Poněvadž z velebnej cti Božské při každém dobře zřízeném bratrstvu hlavní ohled býti má; Tak mají všeci v každém místě vynacházejí soukeničtí a zlínští²⁵² tovaryši na zvaní staršího tovaryša /: který každé 3 měsíce nový má volen býti :/ ve farním kostele při těch mšách které se v suché dni z pokladnice platit →

Fol. 1v

< mají v počestném oděvu bez hůlky a kordu přítomni býti, a pobožně při nich se chovati. Onen tovaryš který by bez důležité příčiny l <...> a bez oznámení cechmistrovi teprv po evangelium přišel, aneb dokonce by nepřišel, má ponejprv s 6 krejcarey po druhé s 12 krejcarey k pokladnici bez všeho ohledu pokutován býti. Jestli by se některý tovaryš při této pobožnosti, nebo při procesích Božího těla /: při kterých se vždycky najíti nechatí mají :/ nějak nepočestně se choval, tak má dle provinění a uznání při pokladnici na penězích pokutován býti, jenom aby ta pokuta při tovaryšovi nikdá penízky nepřevyšovala. Jestli by provinění větší bylo, má se vrchnosti jak patří oznámit. Také mají vždy tovaryši soukeničtí a zlínští²⁵³ pohřeb nějakého z toho cechu zemřelého mistra neb mistrové, neb tovaryša pod 12 krejcarey pokuty sprovoditi.

Za druhé: Mají všecky v díle stojící soukeničtí a zlínští tovaryši na předešlé zvaní staršího tovaryša v každou kvatembrovů neb suchou neděli v příbytku cechmistru po poledně po 4 hodinách v slušném oděvu bez kordu se dát najíti a k pokladnici přistoupit, kdež →

---

²⁵¹ Slovo „zlínské“ ve všech podobách je v celém textu vepsáno na slovo jiné. Původní slovo je dnes již nečitelné díky tomu, že bylo z papíru vyškrabáno.

²⁵² V originále jako *zlinssčzi*, myšleno zlínští

²⁵³ V originále *zlinssčzi*

Fol. 2r

< to jeden každý u přítomnosti komisaře svou čtvrtroční skládku do společně mistrům i tovaryšům obecné pokladnice s 9 krejčary řádně položí. Ta pokladnicna²⁵⁴ má třema rozdílnýma zámkami zaopatřena býti. K jednomu zámku má mět komisař klíč míti <...>, k druhému starší a k třetímu mladší cechmistr.

Za třetí: Mají se tovaryši obzvláště při takových shromáždění mravně a pokojně chovati, následovně bez <...> nejmenšího křiku nebo šromotu působiti, nevaditi [?] se, netupiti neb haněti a obzvláště komisařovi a společným mistrům povinnou poslušnost a patřící čest proukázat. Kdoby z tovaryšův tento článek přestoupil, má dle okoličnosti vejstupku s 20, 30, 45 krejčary, ano takej 1 zlatý rýnský k pokladnici trestán býti. V případnosti většího provinění má vrchnosti oznámeno býti. Jestli některý tovaryš proti druhému nějakou žalobu přednésti chtěl, má dřívě v dovolení žádat, a jak svou stížnost stoja bez křičení s slušnýma slovy přednést. Nad to má obžalovaný rovně stoja mravopočestně a bez křiku svou příčinu a výmluvy předložit. →

Fol. 2v

< Takový způsob má taky užívat onen jenž by nějaké svědectví dáti měl, když od komisařů tážán bývá. Na to se ta věc kruntovně vyšetří a buď to se v dobrotě porovná, nebo obviněný tovaryš k vyměřenej pokutě /: kteráž ale 1 zlatý rýnský převyšovati nemá :/ potažen býti má.

Za čtvrté: Se soukenickým a zlínským tovaryšům co nejpřísnějc zakazuje bez vědomosti, nebo v nepřítomnosti jejího od vyššího ouřadu nařízeného komisaře v těch věcích co se řemesla tkne na nějakém jiném místě shromáždění držet. I také bez jeho vědomosti a podepsání na vyšší instanci nějaké psané přenesení podat. Ostatně pod přísným trestem se zakazuje aby <...> jinším soukeníkům a zlínským v těch věcech co se řemesla tkne, psaní odesílat, aneb od nich psaní přijat.

Za páté: Se pořádná práca tovaryšům skrze celý rok ráno v 5[ti] hodinách začati bude, bez toho aby mistr je buditi I <...> musel a v létě²⁵⁵ až do 8 hodin, v zimě ale do 9 hodin večír trvati má.

Za šesté: Kdyby některý tovaryš /: tak nazvaný :/ →

---

²⁵⁴ Správně mělo být pokladnica

²⁵⁵ Myšleno v létě

Fol. 3r

< modrý pondělek držel, nebo v jinší všední den nebo v dispenzovaný svátek zahálel, ačkoliv by v verštatě zůstal, však by ale nepracoval, nebo nějakého vyvandrujícího tovaryša v všední den vyprovázel, má ponejprv s 30 krejčary po druhé s 45 krejčary k pokladnici pokutován, po třetí ale vrchnosti k většímu trestu udán býti. Jakož také onen mistr, který by takovou zahálku bez trestu by nechal, na vyjevení kruntovně vynalezeném má být 2 zlaté rýnské k pokladnici trestán.

Za sedmé: Mají ti v díle stojící neženatí soukeniči a zlíňšči²⁵⁶ tovaryši v neděli a v zasvěcený svátek v létě o 10[ti] hodinách, v zimě ale v 9[ti] hodinách večír v příbytku svého mistra se dát najíti. Který by bez důležité příčiny o hodinu pozdě přišel, aneb dokonce přes noc zůstal, má v prvním pádu s 15[ti] krejčary v druhém ale s 30[ti] krejčary bez všeho ohledu k pokladnici trestán býti.

Za osmé: Když by mistr svého nezouplna na probu vzatého, nýbrž řádně v díle majícího tovaryša víc držet nechtěl, aneb tovaryš více by chuti neměl u svého mistra dělat; Tak má tovaryš mistrovi 14 dní před tím, a sice v nedělu při oučte²⁵⁷, jak sluší vypovědět. Mistr naprotiv tovaryšovi →

Fol. 3v

< v 8 dnech má dílo vypovídat. Kdyby tovaryš dříve než ten čas vyjde utekl, bude dle okolností trestán.

Za deváté: Když tovaryš v předepsaném času z díla vystupuje, má se jemu kundšoft²⁵⁸ /: krom štemplové povinnosti :/ darmo uděliti. Ostatně není zavázán vyvandrovati, kdyby bylo že by se od jinšího mistra na nedovolený způsob nechal přemluvíti a odvésti, aneb naschvál darebné dílo dělal, aby mohl odpraven a od jinšího mistra přijat býti; V kterých obojích případnostech takový tovaryš jenžby drživě od komisaře za vinného byl uznán, povinen bude čtvrt roku vandrovati, však ale jenom v dědičných císařských královských zemích. Tu škodu ale kterou mistrovi skrze jeho darebnou práci učinil, bude povinen nahraditi.

---

²⁵⁶ Myšleno zlíňští

²⁵⁷ Psáno *aučzte*

²⁵⁸ Psáno *Kundssofft*

Za desáté: Jak skoro cizí soukenický neb zlínský tovaryš přivandruje, má se hned u cechmistra hlásit, a jemu Kuntšoft²⁵⁹ ukázat, po čemž ne k onomu mistru, který na tabuli se naznamenal, se odpila. Jestli by se ale u toho mistra ani u jinšího žádné dílo pro toho přivandrujícího tovaryša nenašlo, má ihned z toho místa vyvandrovat.

Fol. 4r

Za jedenácté: Jak skoro přivandrující a s dokonalým kuntšoftem²⁶⁰ zaopatřený tovaryš /: nebo kdo se s kuntšoftem vykákat nemůže, žádné dílo dostat nemůže ./ od mistra přijat bývá, má se hned ten den v příbytku svého mistra dát najíti, a jemu kuntšoft do ruk odevzdati, aby onen takový cechmistroví k zachování odevzdati mohl. Při této příležitosti se přísně zapovídá toho přivandrujícího tovaryša od jinších tovaryšův sem a tam voditi, jakož také se zapovídá, když do díla vstupuje od mistra trunk, neb plat napřed žádati.

Za dvanácté: Má se každý tovaryš, který ponejprv přivandruje, a do díla vstupuje při nejbližším shromáždění do tovaryšské knihy zapsati nechati, při kterýmžto zapisování povinen bude 10 krejcarů položiti. Každý kvartál ale bude povinen 9 krejcarů k pokladnici odvésti, což se také o frajšprechovaném²⁶¹ vyučenci vyrozumívá, který tovaryšem učiněn jest.

Za třinácté: Se co nejostřeji zakazuje nějaké peníze z pokladnice na jídlo →

Fol. 4v

< neb pití bráti, poněvadž všecky pod jakýmkoliv jménem přijaté peníze k vybejvání při soukenickém a zlínském tovaryšstvu nevyhnutelného vydání, k přispění nemocnému,²⁶² nebo nouzi trpícímu tovaryšu, k pohřbu všech prostředkův zbaveného zemřelého, a má jinší podobné dobré skutky určené jsou. Ostatně má od cechmistra v poslední kvatembrovů neb suchou neděli, kteráž v měsíci prasince²⁶³ upadá na příjem a vydání při této jak mistrům tak tovaryšům obecné pokladnici po poledně po 4 hodinách pořádný počet skládán býti, kterýžto počet se má veřejně a hlasitě čísti. Jestli tehdy takový počet za dobrý a dokonalý se uzná, tak se od komisaře a ostatních mistrův i také od tovaryšův podepsati musí, který se v pokladnici

---

²⁵⁹ Psáno *Kuntsofft*

²⁶⁰ Psáno *Kuntsofftem*

²⁶¹ Psáno *fragssprechowanem*

²⁶² V textu „ne“ psáno dvakrát po sobě

²⁶³ Myšleno prosince

k vykázání zachovává. Z toho ale počtu každý rok vejpis udělá, kterýžto vejpis komisař, cechmistrři a starší tovaryš podepsati musejí, a k vzhednutí²⁶⁴ městskému ouřadu se podá.

Za čtrnácté: Mají tyto artikule v tomto a v následujícím roku při každým čtvrtročním shromáždění k <...> každého vědo →

Fol. 5r

< mosti a zachování přečtené býti, po vidění toho času ale²⁶⁵ se každý půlrok jenom mají přečíst.

Dáno v královském městě v Brně 19. July roku 1775.

Christoph hrabě Blümege

Ad mandatum sacrae caesareae regiaeque Apostolicae Majestatis ex Consilio Regii Gubernii
in Marchionatu Moravia

Franz Dominik Hülsberg

---

²⁶⁴ Patrně myšleno shlednutí

²⁶⁵ V textu dvě písmena „l“

Artikule cechu tkalcovského z 10. listopadu 1751

Str. 4²⁶⁶

My Maria Terezia z Boží milosti Římská císařovna v Germány²⁶⁷, Uhřích, Čechách, Dalmátiji²⁶⁸, Charvatech a Slavonii královna, arcikněžna Rakouská, markraběnka Moravská, kněžna Lucemburská, Sleská²⁶⁹, markraběnka loužnická²⁷⁰, kněžna v Lotharingu²⁷¹ a veliká kněžna v Toskánu.

Str. 5

Vyznáváme veřejně tímto spisem a známo činíme jednomu každému, že přináš[ej]í²⁷² [?] pospolitý cech a ostatní majstři plátna, mezulánů, barchánu a cajku. Tkadlský znak města Hradiště v našem dědičném Markrabství moravském nejponíženějíc Supplicando žádali a prosili bychom tu královskou milost učiniti : a jim jejich cechovní artikule nejmilostivějíc potvrditi ráčili.

Poněvač My nyní dle slušného instruirování tej nejponíženějši žádosti ku vedení a zachování dobrého řádu nejmilostivějíc k kleferirování²⁷³ vynacházíme, pročez takové Innungs Artikule následujícím způsobem spořádané jsou.

Articulus 1[mus]

Jeden každý učeň který by tkadlcovské řemeslo učiti se chtěl, má předně římskému katolickému náboženství podroben bejti, a svůj rodný list podobně i vrchnostenské dovolení /: kdyby se poddaného tejkalo :/ do cechovní pokladnice vložití povinen bude.

Str. 6

Artikulus 2[dus]

Když již takový učeň ku tkadlcovskému řemeslu za hodného a slušného uznán bude, má takový s předzvěděním cechovních starších a sice při kvartálních shromáždění náležitě připovězen a

---

²⁶⁶ Jedná se o knihu, v níž jsou tužkou uvedeny čísla stran.

²⁶⁷ Správně Germánii

²⁶⁸ Správně v Dalmácii

²⁶⁹ Správně Slezská

²⁷⁰ Myšleno lužická

²⁷¹ Lotrinsku

²⁷² Jedná se zkratku slova, psáno přzinas[ɔ]

²⁷³ Psáno cleferirowanj

za učna zapsání býti, on ale přípovědních peníz to jest tři reinské²⁷⁴ a jeden funt z vosku, i také od zápisu třiceti pět krejcarů, cechovnímu poslovi patnáct krejcarů složiti a zaplatiti povinen bude.

Artikulus 3[tius]

Takovým způsobem připovězený učeň skrz pořád následující tři léta v učení státi, a žádný čas od toho nevypouštěti, tím méně od svého cechmajstra²⁷⁵ odcházeti, neb nočního času zůstati, nýbrž ve všem tak jak jednomu bohobojnému a poslušnému učedníku přísluší chovati, nápodobně vším způsobem věrně pilně a poslušně se proukazovati má.

Artikulus 4[tus]

Pakli by učeň ten od svého cechmajstra bez důležitěj jak →

Str. 7

< u cechovních starších tak také svých rukojmíků předloženej příčiny odešel, a skrz dva, tři nebo více dní doma nebyl přece se však v tom jmenovaném krátkém časi navrátil a polepšení sliboval, v tej případnosti má on za jeden každý zameškaný den jeden tejdén délej v učení zůstati, ostatek ale jeho rukojmíci k žádnému dalšímu za dostičinění povinni nejsou.

Artikulus 5[tus]

Učeň takový pakli by učení svého čas poctivě dokonale a náležitě vystál, a jemu jinace nic v cestě nebylo, tak může a má on protiv složením vypovídajícím penězům, což tak mnoho jak připovídajících kvantum Articulo 1mo vynáší, před odevřenou²⁷⁶ pokladnicí, všech na straně zanechaných neslušných a již bez toho v řemeslnických generáliích zakázaných obyčejův a ceremonií, však přece pokudžby jemu ty nejmilostivějšíc publicírované generalia důkladně přečtené a vyjádřené nebyly, kdežto on takových k budoucímu zachování zavázán, vypovězen a za tovaryša učiněn bejti má, následovně také dožádané rukojemství poodložené, a vypovídající list do pokladnice až k budoucímu někdy majstrovskému přijímání originaliter zaopatřen bude.

---

²⁷⁴ Myšleno zlaté rýnské

²⁷⁵ Myšleno cechmistra

²⁷⁶ Myšleno otevřenou

Artikulus 6[tus]

Majstrovščí²⁷⁷ synové možů sice v kolíbce připo: →

Str. 8

< :vězeni bejti, přece však oni v učení svého času před cizíma učňami, jinšího nic, toliko to napřed míti mají, že takoví přípovědních a výpovědních outrat jenom zpolovic nésti a platiti povinni jsou.

Artikulus 7[mus]

Když některý tovaryš s obyčejnými vejписы rodného a učedlnického listu, také řemeslnicků attestati neb kuntšhofftem²⁷⁸ opatřen není ani dle articulo 2do generálních cechovních patentův se proukázati moci nebude, že by on o takové nenadále přišel, takovému od žádného majstra pod jakým kolivěk hochem by to bejti mohlo /: pod dvacíti tolary pokuty :/ dílo dané = ani takový na řemesle fedrování, ani jemu šenk²⁷⁹ držán = neb jinší řemeslnické dobrodiní proukázané bejti má.

Artikulus 8[vus]

Jeden každý tovaryš bohabojně, věrně a poctivě chovati se má, poněvač²⁸⁰ mezi takovýma rozličné neslušné obyčejje vzniknouti by mohly, a sice následující, že by některý tovaryš psa, neb kočku do smetí uhodil, zabil nebo utopil, aneb nejakej podobnej mrchy se dotekl, i také leč by pram [?] z nevědomosti neb nenadále s ohavníkem pil, jel neb šel, aneb takového, jeho ženu aneb dítky k hrobu nésti pomáhal aneb vyprovázel, i hned →

Str. 9

< z toho jedna nepoctivost povstává, pročes budoucné všechny takové a těm podobné případnosti, jakožto neslušné obyčejje neprominuté, nýbrž podle vyměření generálních cechovních patentův A[rticu]lu 13[tio] pokutované bejti mají.

---

²⁷⁷ Myšleno mistrovští

²⁷⁸ Psáno Kuntshofftem

²⁷⁹ Psáno Schänck

²⁸⁰ Správně poněvadž

Artikulus 9[nus]

Žádný tovaryš nemá se opovážiti tak jmenovaný modrý pondělek držeti, ani jiný všední den v týhodni zaháleti pod pokutů polovičné, neb dle povahy celé týhodni mzdy, kterů majster u něhož v díle stojí, jemu vztáhnouti a do pokladnice složiti, však z toho jenom dle uznání cechu za zmeškané dni jeho díl dán bejti má, kdyby ale takový majstr toho tovaryše převezatou²⁸¹ zahálku při cechu nepřednesl, nýbrž tomu skrz prsty přehlížel, má on netoliko tu tovaryšskou pokutu nýbrž také prstě jednou tolik za sebe skrz jeho prohlížení složiti a k zaplacení přidržán bejti.

Artikulus 10[mus]

Kdyby jeden tkadlcovského řemesla vyučiti se chtěl, bude on ve všem tom, co artikulus 6[tus] generálních cechovních artikulův vysvětluje, povinen přísně se chovati, a podobně cech ve všem pozorovati, majstrovského práva neb přijímání a přivtělení povinnost jest dvanácté reinských²⁸² do pokladnice a dva funty vosku do chrámu Páně, jak také od zápisu jeden moravský →

Str. 10

< zlatý, a pro cechovního posla třiceti pět krejcarů složiti.

Artikulus 11[mus]

Vnově přijatý majstr, jestliže by buď to majstrovskou vdovu neb dceru toho řemesla za manželku sobě pojal, techdy²⁸³ bude takový majstrovského práva outrat jen polovic povinen platiti v majstrovských jak kusech, ale ve všem jako nejaký cizí zavázán jest.

Artikulus 12[mus]

Takový jeden každý, který na sebe majstrovské právo vztahuje, a majstrem zůstává, na místě majstrovskej svačiny hotových peněz pět reinských majstrom složiti povinen bude.

---

²⁸¹ Myšleno předsevezatou

²⁸² Myšleno rýnských

²⁸³ V textu je „ch“ napsáno

Artikulus 13[tius]

Kdyby vnově přijatý majstr právem majstrovským se dokonale legitimíroval, a to co slušného spravil, má takový bez zavázání usedlosti k majstrovskému a respektivě měšťanskému právu připuštěn bejti.

Str. 11

Artikulus 14[tus]

Fušeři naproti tomu nikdež trpění bejti nemají, nýbrž jesli²⁸⁴, řemeslo dokonale se vyučili, a k majstrovskému právu za dostatečné uznání jsou, při jednom cechu, k přivtělení, připuštění a přidržání bejti mají, a dle articule „39“ generálních cechovních patentův jiným cechům téhož řemesla do jejich profesi²⁸⁵ a živnosti sahati dopuštěno bejti nemá.

Artikulus 15[tus]

Všichni majstři tkadlcovského řemesla, kteří při hradištském tkadlcovském cechu přivtělení jsou, každoročně a to sice k slavnosti Božího těla z jednoho každého verštatu jeden krejcar do cechovní pokladnice složiti, kteréžto peníze na vše svaté a tak k službám Božím vynaložené bejti mají.

Artikulus 16[tus]

Kdyby jeden fušer, který tkadlcovské řemeslo pořádně se vyučil majstrem bejti a se přivtělení dáti chtěl, i za dostatečného uznání byl, po složení vysázené povinnosti takový bez přede každým přijati, po vyzkoumání jeho nedostatku, ale k lepšímu vyučení jeho profesi²⁸⁶ odkázán bude.

Str. 12

Artikulus 17[mus]

Tyto speciální cechovní Innungs Artikule mají každý čas v cechovní pokladnici zachované a dobře zaopatřené bejti.

---

²⁸⁴ Chybí písmeno „t“

²⁸⁵ Psáno Profehsi

²⁸⁶ Psáno Profehsi

My udělujeme a ustanovujeme podle těch vejš inserírovaných cechovních Innungs Artikulův tímto vědomně moci téhož spisu jakožto panující královna v Čechách a Markraběnka v Moravě.

Míníme, postavujeme, nařizujeme a tomu chceme, že by vejš opáčení plátna, mezulánů, barchanů a cejku tkadlci, takových cechovních Innungs Artikulův potěšitedlně a pokojně užívali, od jednoho každého bez překážky, tak jak My skrze toho Naše Nejmilostivější ustanovení žádnému na jeho jinadim [?] právě a spravedlnosti nějakou škodu neb prajudicium přitahnouti chceme, tak taky vícejc po dotknutých cechovních Innungs Artikulův těm prošlým generálním řemeslnickým patentům a jiným taky Naším královským nařízením v ničemž jakékolivěk to jméno má, derogirované bejti, nýbrž všeckno těm spolu srovnávajícím srozumívati a obhervírovati [?] se mají.

A prikazujeme na to všem našim poustanovením vrchnostem, obyvatelům a poddaným, jakýchkolivěk hodnosti, ouřadu →

Str. 13

< neb stavu by byli, obzvláštěně jak naši král[ovskou] reprezentati a komoře v našem dědičném Markrabství moravském, tímto nejmilostivějíc a pevnějíc, aby oni více spomínaní²⁸⁷ plátna, mezulánů, barchanů a cejku tkadlcký cech v Hradišti při takových od nás nejmilostivějíc ustanovených Artikulách a Privilegijách chránili a ruků drželi, protiv mě sami víc nečinili, mínejc někomu jinému činiti dopouštěli, nýbrž jich přitom všemocně, pokojně a neomylně zanechali, pod nevyhnatím našej nemilosti a těžkej pokuty, totižto deset liber ryzého zlata, které jeden každý jak často on zoumyslně proti takovým činiti bude nevyhnutedlně k zaplacení upadá.

Toto míníme My přísně a pevně k důvěření toho spisu s přitisknutů naší císařsko královsků přivěsíci věcí pečetí.

Jenž jest dán v našim městě Vídni dvacátého čtvrtého dne měsíce Januari po Kristovém, našeho milého Pána a Spasitele milostném, narození v sedumnácti s tím padesátém našeho království uherského a českého v desátém roku.

Maria Terezia

---

²⁸⁷ Myšleno vzpomínání

Fridrich Wilhelm hrabě z Hauchwitz.

Ad Mandatum Sac[rae] Caesareae Regiae Majestatis pro[?] Hermann Kannenzusster [?]

Str. 14

Sě tato kopia od slova k slovu ze svým originálem se srovnává, a tak i Artikulama, které od jejich Jasnosti císařsko královské milosti konfirmované jsou vytažena jest; To však pro věci pravdu a jistotu našim pánům synům do města Zlína, do rukou se odevzdává od poctivého cechu tkadlcovského jakožto od otcův svých; Čehož našim věčím a obyčejně cechovním dekretem a s podpisem vlastních ruk staršího a mladšího cechmistra, s ménem celého poctivého cechu stvrzujeme, jemž se stalo v královském městě Hradišti dne desátého Novembra léta Páně sedumnácti stýho padesátého prvního

Michael Dubický

starší

Joseph Hopjánek

mladší

Artikule cechu tkalcovského z 24. března 1657

Neozn.²⁸⁸

Vidimus aneb registra²⁸⁹ cechu tkadlckého při městě Zlíně založený Léta Páně 1657

Fol. 3r

My cechmistři a mistři poctivého řemesla tkadlecovského a obyvatelé v královském městě Hradišti. Známo činíme tímto listem obecně přede všemi kdežkoliv čten anebo čtoucí slyšán bude že jsou před nás do ouplného cechu našeho předstoupili obyvatelé a mistři též řemesla tkadlckého z města Zlína, s jistým psaním povoleným od vysoce urozeného hraběte a pana pana Gabriele Šerényho, svobodného pána z Malého Serénu na Novým Světlově, Miloticích, Kunvaldě a Zlíně. J[eho] m[ilosti] c[ísaře], rady skutečného komorníka a královského hejtmana zemského Markrabství moravského, nynější v rodnosti své s pilností nás za to žiadající, abychom z orginálu²⁹⁰ listu našeho artikulů vejpis pod pečetí naší cechovní pro ně i budoucí jejich podle kterýchž by se oni jako i my řídití a k nám →

Fol. 3v

< a k nám jakožto vyššímu cechu svému v potřebách utikadlo [?] jmíti mohli vydali. Kdež my berouc na pozor povolení vejše oznámené mil[ostivé] vrchnosti jejich, tudíž i slušné prosby obyvatelům a mistrům řemesla tkadlckého dotčeného řemesla města Zlína oslyšeti nemohouce jim jsme artikule cechovní podle kterých my se řídíme, s povolením pana purkmistra a pánů našich města Hradiště výpis hodnověrný pod pečetí cechu našeho slovo od slova jakž následuje vydali ·/·

My purkmistr, nová a stará rada i celá obec přísězní města Hradiště, známo činíme tímto listem obecně přede všemi, kdyžkoli čten a nebo čtoucí slyšán bude a zvláště tu, kdež náleží. Že jsou před nás před všecky tři rady předstoupili poctiví mistři řemesla ctného tkadlcovského nás za to se vši uctivostí →

---

²⁸⁸ Číslo folia není označeno

²⁸⁹ Myšleno registra

²⁹⁰ Chybí písmeno „i“ (originálu)

Fol. 4r

< uctivostí žiadajíce, abychom jim artikulův, kteréž jsou nám sepsané podali, tímto listem našim potvrdili a cech poctivý tkadlcký pro vzdělání obecného dobrého vyzdvihli. Kdež jsouce my k nim naklonění lásků sousedskou přívětivou znajíce žiadosti jejich slušnou býti, tak činíme a jim cech tkadlcovský pořádný vyzdvihujeme a tomu ·/· aby se všeci společně i jeden každý z nich obzvláště vedle tohoto listu našeho nyní i na časy budoucí chovali ·/· Skutečně chtěce jim těch artikulův potvrzujeme.

Nejprve tehdy a především věcmi poněvadž království Božího vyhledávati sluší, bude povinen a má býti týž cech tkadlcký. Oltář v kostele zdejším farním jenž jest fundáty svaté Panny Marie všemi potřebami, jako obrusy, svícny a jinými k tomu náležejícími věcmi vždyckni opatrovati a na svůj náklad jak ty věci, i jiné tak i korůhev a postavníky jako jiná cechové co nejdříve →

Fol. 4v

< nejdříve dáti spraviti aků poctivostí pána Boha všemohoucího, Panny Marie a všech svatých jeho, kostel náš farní tím ozdobovati a kdždý²⁹¹ vejroční neb feriální svátek spolu s literáky na ofiěru choditi a na oltáři svém mají dáti tři mše svaté zpívané figurative na s[vaté]ho Václava, jednu, na svatou Barboru druhů a s[vaté]ho Augustýna třetí sloužiti. Kdo by pak takovou zmeškal, bude povinen pokuty dáti do cechu půl funtu vosku ·/·

Za druhé jim dovolujeme pro lepší vzdělání mezi nimi řádu dobrého, aby počnouce hned při odevzdání mezi nimi jim listu tohoto, a tak potom každého roku mezi sebou dva mistry, které by za hodné a k tomu způsobné uznali, za cechmistry volili a ustanoviti, potom každoročně jeden má propuštěn býti a druhej se přisaditi. Přisahou na ráthauze²⁹² vykonajíc a těch cechmistrů všeci jinší mistři sobě vážiti je v poctivosti míti a jich ve všem poslušní bejti mají a povinni budou. Pakliby →

Fol. 5r

< Pakliby kdo v řádu a poslušenství státi nechtěl, ten má trestán bejti kázní městskou vedle zasloužení in²⁹³

---

²⁹¹ Chybí písmeno „a“, v originále je napsáno, viz: MZA Brno, Tkalci Uherské Hradiště, inv. č. 3, opis artikulů

²⁹² V textu Rathauze

²⁹³ Pravděpodobně se bude jednat o zkratku slova inovovaný týkající se obměněné měny, v originále se totiž tato zkratka nevyskytuje, na konci bodů jsou psány dvojtečky.

3.²⁹⁴ Item: Mladší mistři čím jsou povinni, nemá se žádný vymlouvat in

4. Item: Kdož by měl do cechu vstupovati a přijíti k cechu, ten má se listem prvé hodným ukázati, vedle zachování od rodu, od cechu i učení svého a má učiniti pořádek tento 4 funty vosku a kopu groší a alb²⁹⁵ peněz hotových do cechu dáti a spolu cechmistrům a všem mistrům k cechu náležejícím svačinu učiniti hodnou a půl vědra vína hodného a vědro piva koupiti a k tomu dva mistři z cechu mají vysláni bejti, aby na ty krmě pohlédli jsouli hodné ·/·

5. Item: Řemeslo ukazovati takto má, aby uměl brdo jakž náleží obnititi a na řatec [?] navésti a ubuv takový udělati. Pakliby toho neuměl, nemá za mistra přijat býti, dokud toho neukáže in. Item →

Fol. 5v

< 6. Item: Kdo by pak nebyl učení cechovního, nemá žádný přijat bejti in

7. Item: Kdobykoliv katolický nebyl a do cechu se připověděti a řemeslo prováděti chtěl, takový pokudžby katolického náboženství nebyl, do cechu přijati býti nemá in

8. Item: Žádný nemá řemesla tkadlického dělati pod pod právem města tohoto, každý v tom cechu nestál, buďto v městě nebo před městem, neb vůkol města. Takýž ze vsi neb dědiny k tomuto panství přináležejících, ten jest povinen nejprve se připověděti k tomuto cechu vedle svrchu doloženého způsobu. Pakliby se kdo toho dopustil, má jemu dílo pobráno bejti in

9. Item: Kdyby který mistr umřel a vstala by vdova, a nebo dcera jeho, má řemesla užívati a dělati, dokládajíce do cechu a pakliby se vdala zase za to řemeslo, má jemu cech řemeslo zastaviti dokud dokudž by toho všeho nařízení, kteréž k tomu cechu náleží nevykonal in. Item →

Fol. 6r

< 10. Item: Který by chtěl mládenec prve nežliby se oženil řemeslo dělati, ten má se nejprv k cechu připověděti a podle pořádku cechovního tomu všemu zadostiučiniti, a potom od cechmistrův a mistrův má jemu řemeslo puštěno bejti, do jednoho štvrt²⁹⁶ léta. Pakliby se

---

²⁹⁴ V originální listině se číslice nevyskytují, psáno pouze item.

²⁹⁵ Jedná se o zkratku alb. = albis

²⁹⁶ Míneho čtvrt léta, psáno sstwt

v tom čtvrti²⁹⁷ létě neoženil, má jemu ještě jedno štvrt léto puštěno býti, jestliže by se pak v tom času neoženil má propadnouti, 2 kopy grošů bílých do cechu položiti a pokoj řemeslu pokudžby se neoženil dáti in

11. Item: Pokuta cechovní má býti největší půl ramene vosku in

Item: Jestliže by který mistr mistra pomluvil buď v šenkovním domě a neb kdekoli, a mohl by to naň prokázati, propadnouti má 1 funt vosku a kázní městskou má trestán bejti in

12. Item: Kdoby sobě dal cech obeslati ten aby dal 10 grošů cechovního, a tak cechmistr povinen bude jemu cech obeslati in

13. Item: Jestliže by který z mistrův našich žalobu →

Fol. 6v

< žalobu na sebe dopustil pro dluh spravedlivý ten aby propadl 1 funt vosku a dluh spravedlivý, aby zaplatil in

14: Item: Cech má se držeti ve čtyřech nedělích a tu má každý klásti do pokladnice cechovní 2 denáry albis.

15: Item: Kdo by do cechu nepřišel k cechovní radě a neopověděl by se cechmistru, má propadnouti vinny 1 funt vosku a držeti nález tovaryšský na čem v tom cechu zůstáno bude. Pakliby se provinil cechovnímu snesení, a potom učinil odpor, má trestán býti kázní městskou proč v cechu nebyl, a v radě cechovní in

16. Item: Žiádný nemá ode tří stavů více držeti, pod největší pokutou cechovní. Totižto půl kamene vosku a pokuta má cech obrácena bejti in

17: Item: Žiádný nemá míry širší užší kromě brněnskej cejchované a pakliby kdo →

Fol. 7r

< kdo dělal mimo tuto míru užší neb širší a postižen byl, má propadnouti 1 groš albis. A cechmistři ve štyrech nedělích s mísou choditi mají in

---

²⁹⁷ Zde psáno cztwrti

18. Item: Co se dotejče strany přize motání všelijaké v přádeních i v hlubcích, má spravedlivě motána a svíjena bejti a na motovidlo loketní v ráthauze²⁹⁸ měřeny býti. Pakliby se která našla jinace falešně, nespravedlivě žě by motána neb svíjena byla, tehdy má se jí v tom místě ozvati žě z tej příce nemůže práv bejti in

19. Item: Žiádny nemá díla cizích sobě nositi do veršstatu²⁹⁹ ani po domích vyhledávati, pod funtem vosku propadení na cech.

20. Item: Žiádny nemá mistr osnovy snované přijímati od od jiného vzaté a z jiného veršstatu³⁰⁰ pod funtem vosku, leč by ten mistr dobrovolně ji od sebe propustil.

21. Item: Kdožby přinesl přici v přádeních od té povinen bude dáti od svíjení 10 kop grošů.
Item →

Fol. 7v

< 22. Item: Kterýby syn mistrovský chtěl toho řemesla bejti, ten otec má prvej cechu před spolubratřími připověděti, a tak ten syn má přijat bejti do cechu a jako jiný učedlník se doučiti, jeden funt vosku a 1 groš albis dáti.

23. Item: Žiádny nemá dvou učedlníkův chovati a učiti pod největší pokutou cechovní.

24. Item: Kterýby se chtěl učedlník řemeslu tkadlcovskému učiti, má se s svým mistrem ve dvou nedělích smluviti neb zjednati, a jestližě by se chtěl 2 léta učiti, to rok za rok, a mistr má mu šaty vedle smlůvy zjednati. Pakliby se toliko rok učiti chtěl, má od učení 2 groše českých mistrovi dáti a 2 funty vosku do cechu, jeden při jednaní a 2 groše albis, a druhý funt při propuštění a 2 groše albis. Přitom povinen jest učedlník dva rukojmě cechmistrům zastaviti
→

Fol. 8r

< zastaviti, aby se doučil a jestli žě by z učení ušel, ti rukojmí povinni budou 2 kopy grošů českých do cechu propadnouti k cechovní potřebě a pakliby ten mistr s učedlníkem nakládal

---

²⁹⁸ Psáno Rathauze

²⁹⁹ Psáno Wersstatu

³⁰⁰ Psáno Wersstatu

nenáležitě, ten učedník má se utéci k rukojmíkům, rukojmíci mají cechmistro oznámiti, jestli cechmistři uznají téhož mistra bejti vinného, ten má mistr propadnouti na cech 2 groše.

25. Item: Nemá žádný mistr sobě dvou tovaryšův saditi, potud pokudžby všickni po jednom neměli. Pakliby který nepotřeboval tovaryše, tehdy má k jinému učeň bejti a pakliby kdo přes pořádek posadil všetečně, ten má propadnouti 1 funt vosku.

26. Item: Nemá žádný³⁰¹ mistr sobě tovaryšův saditi, kdyžby k němu přišel, neb přivandroval bez povolení cechmistrův pod funtem vosku.

27. Item: Žiádný nemá jeden druhému tovaryšev³⁰² →

Fol. 8v

< ryše³⁰³ penězi vypláceti z verštat³⁰⁴ ani vylučovati žádným způsobem pod pokutou funtu vosku a panským přestáním in

28. Item: Co se dotejče strany tovaryšův placení na každým ráčení o malý denár má jim placeno mimo počet méněji bejti, nežli sám mistr bráti bude.

29. Item: Kdyžby který tovaryš přivandroval k tomu řádu má do pokladnice cechovní dáti 4 denáry malých, a když by měl vandrovati též 4 denáry malých, a to proto kdyžby na některého tovaryše pán Bůh nemoc dopustiti ráčil, aby měli kterak takového tovaryše fedrovati při jeho nemoci in

30. Item: Kterýby tovaryš zdejšího našeho učení byl, aby žádný ve vsi nedělal, kdyby měl zde dílo pod pokutou 2 funtů vosku in. Item →

Fol. 9r

< 31. Item: Kterýby byl tovaryš žě by od mistra vyvstati z díla chtěl, tehdy obvina osnovu na verštatě³⁰⁵ a udělajíc 1 čtvrt lokte plátna, a tu má odpuštění pořádné vzíti, a tu přici dodělati předce dodělajíc má vandrovati, mistr pak tím způsobem rovně tovaryši má odpuštění dáti in

---

³⁰¹ Zde psáno žádný

³⁰² Písmeno „v“ přeškrtnuto

³⁰³ Folio opět začíná –ryše

³⁰⁴ Psáno Wersstetu

³⁰⁵ Psáno Wersstatie

32. It.: Tovaryši v pondělí nemají zaháteli kromě svátků jestli že by který zahálel má ten mistr oznámiti to cechmistřovi a takového tovaryše mají trestati kázní městskou v sobotu až do neděle a v neděli k obědu aby propuštěn byl in

33. Item: Co se dotejče prodávati pláten přespolních před jarmakem³⁰⁶ ten den aby neprodávali a tu mají cechmistři toho pilně bejti a kdožbykolivěk prodával v domích neb kde jinde kromě domácích, takovému mají cechmistři plátno vzíti, a tak potom za to pokutu 2 zlaté rýnské cechmistrům dáti má ku potřebě cechu, pakliby se zprotivil nemá jemu navráceno býti in. Item →

Fol. 9v

< 34. Item: Co se dotejče míry loktu měřených a cejchovaných kdyžbykoliv cechmistři šli s mírů loketní spravedlivou a cejchovanou budto v jarmak³⁰⁷ nebo kdybykoli mezi kupce, kteří plátna překupují, nebo prodávají, kdožbypakkoli měl v kupování loket větší, nebo menší, k prodávání nežliby míra cejchovaná byla, má jemu pobráno bejti, nebo pokuty 2 kopy grošů do cechu dáti ku potřebě cechovní in

35. Item: Kdožby chtěl řemeslo tkadlcké dělati v hoferství [?] neb v dědině, ten má na jednom verštatě dělati a nic víc učedlníka nemá žádného učiti in

36. Item: Aby žádný přespolní ani hofer příce v cechové dni ani kdykoli nekupoval kromě domácích a my, kteří jsme toho cechu, pakližby kdo postižen byl, přespolních, aneb hoferů, že by kupoval na trhu takovou přici má to jemu pobráno bejti a do špitále dáno in. Item →

Fol. 10r

< 37. Item: Na trhu mají přece spravedlivé bejti na matovidlo loketní v ráthauzy měřené a mistři mají býti vysláni z našeho cechu s mírou loketní v ráthauzy měřenou, jestliže by se našla která falešná nespravedlivá, má bejti pobrána a do špitále dána in

38. Item: Kdyžby který mistr a nebo mistrová umřel, má se jim dáti ku potřebu funt vosku z cechu, a kdyžby dítě umřelo, tehdy půl funtu ·/·

---

³⁰⁶ Chybí písmeno „r“ – jarmark

³⁰⁷ Chybí písmeno „r“ – jarmark

39. Item: Jestližeby cechmistr nebo mistr na pochování těla mrtvého nepřišel, aneb jestližeby doma nebyl a nepřišla manželka jeho, má propadnouti funt vosku in

40. Item: Kterýby tovaryš nepřišel na pochování, má pokuty propadnouti 2 denáry malých, a kdyby k cechu nepřišel a toho nezdrí, má trestán býti in. Item →

Fol. 10v

< 41. Item: Jestliby se který zprotivil vině, které vysazené aneb artikuli, má jemu býti řemeslo zastaveno cechem dokaudž by toho nespravil, všemu cechu tak jakž jemu právo cechovní ukazuje, a kdyby chtěl do cechu vstupovati, nemá žádný přijat bejti, leč nám to z řízení všecko učiní, kteráž k tomu cechu jest uloženo a vysázeno in

42. Item: Co se dotejče mistrův tejně rady pronášení, kterýby se toho dopustil, má propadnouti cechovní pokutu in

43. Item: Kterýby měšťan dopustil v domě pláten prodávání přespolním, má propadnouti na pana purkmistra a pány 5 kop grošů albis

44. Item: Tovaryš, kterýby se do cechu odvolal z pořádku a jemu se zkrácení v pořádku nedílo, má propadnouti do cechu 2 zlaté rýnské:

45. Item: Kterýby tovaryš pořádného učení nebyl a zapřel před pořádkem učení své →

Fol. 11r

< své nepořádné, ten má kdyžby za zprávu volen dobrů od cechmistrů a mistrů byl, propadnouti 1 kopu grošů do cechu a v šatlavě seděti do vůle cechovní in

46. Item: Co se dotejče koudelného a konopného plátna, každý mistr jest povinen se v tom spravedlivě zachovati, a co nadroste vrátiti, a na lněné nejní žádný leč z dobré vůle, ale 2 klubka naddáti, pakližeby mistr uznal, žeby nebyla spravedlivě motána, to má nepřijímati, od lokte konopného má každý dáti půl druhého krejcara, od koudelného jeden krejcar od lněného po 1 groši bílým a ubruse vedle slušnosti in

47. Item: Kdyby se dva spolu bratři cechovní svádili, nemají se sami mířiti, pod funt vosku, než vzněsti na cech cechmistrů a mistrů to porovnatí mají.

48. Item: Mistři kteří ve vsi dělají, mají se do města každé suché dni stavěti, a tu sbírku z veršstatu³⁰⁸ spravovati a v vejroční dni též do města na ofieru a o Božím těle též na procesy choditi pod funtem vosku mají in. Item →

Fol. 11v

< 49. Item: Kdobykoliv z cechovníkův při každých suchých dnech, které každoročně čtyřikrát za mrtvé obyvatele při městě zdejší v kostele farním, když sedící [?] nebyl a na ofieru nešel. Povinni budou cechmistři o takovém panu rektorovi Božího těla oznámiti a pan rektor s cechmistry mají takového 1 zlatý rýnský na vosk do bratrství Božího těla zpokutovati. Kterýby pak jim v poslušenství státi nechtěl, má takového pan purkmistr náležitě trestati, a aby pokutu složil, k tomu přidržeti. Jestližby pak cechmistři to panu rektorovi oznámiti opominuli, mají pokaždé panu purkmistru, pánům 10 zlatých rýnských pokuty složiti ·/·

50. Item: Tovaryš kterýby ve vsi dělal na všem panství, aby se každé 2 neděle do pořádku do města stavěti, povinen jest jemu mistr oznámiti pod funtem vosku, jestližby se nepostavil, tovaryš vinen bude největší pokutů tovaryšskou, a kdyby mu mistr neoznámil, tehdy mistr tu pokutu ponese in. Item →

Fol. 12r

< 51. Item: Tovaryš kdyby ze vsi chtěl vandrovati, povinen jest 4 denáry malých u toho mistra zanechati, a ten mistr povinen jich bude do pokladnice tovaryšské dáti in. A protož chtějíce my zvrchu psaní purkmistr, nová i stará rada i přísezní obec, aby oni napřed a často psaní cechmistři a mistři od nás a budoucích potomkův našich, purkmistra a rad města Hradiště přítom při všem což se v tomto listu píše v celosti a bez porušení ve všem zachováni byli, a jestliže by potřeby bylo k těmto artikulům budoucně co přidati a přivětšiti, neb umenšiti, též i změnit, abychom toho moc jměli, kterouž jsme sobě také pozůstavili a právem listu tohoto pozůstavujem, a to tolikrát kolikrátž by toho potřeba byla pro lepší dobré obce, tudíž i cechu in

Tomu na svědomí pečeť naši městskou větší s jistým našim vědomím a vůlí k tomuto listu přivěsiti a týž list jim vydati kázali. Jenž jest dán a psán v městě Hradišti v sobotu před nedělí Cantate A[nn]o 1609 →

---

³⁰⁸ Psáno Wersstatu

Fol. 12v

< Tomu na svědomí my z počátku psaní cechmistrů a mistrů poctivého řemesla tkadlického pečeť naši cechovní k tomuto listu přivěsiti jsme dali. Jehož datum v městě Hradišti dne 24., měsíce března, léta Páně tisícího šestistého padesátého sedmého počítajíc.

Artikule cechu hrnčířského z 4. června 1646

My cechmistři a mistři řemesla hrnčířského a obyvatelé královského města Hradiště známo činíme tímto listem všem kdeby toho potřeba jaká ukazovala obzvláště pak cechmistrům a mistrům téhož řemesla. Pánům určeným našim. Žě jsou ouplný cech náš, předstoupili mistři z města Zlína a dali nám zprávu kterak žěby toho oumyslu byli pro sebe a budoucí své, cech mezi sebou vyzdviha [...] ³⁰⁹ a úřad chvalitebný ustanoviti žiadajíce nás za to s náležitou uctivostí, abychom jim z listu našeho artikule pro ně a budoucí jejich na pargamině ³¹⁰ vypsané vydali. Kdež vidouc jejich slušnou žiadost bejti tak js[...]imili ³¹¹ a dotčené artikule z pravého originálu v tento list slovo od slova níže vepsati dali.

My purkmistr a rada města Hradiště známo tímto listem obecně přede všemi kdežkoliv čten nebo čtoucí slyšán bude, žě jsou předstoupili před nás cechmistry a mistry řemesla hrnčířského města našeho Hradiště sousedé naši milí snažně nás žiadajíce, abychom list a neb svobody cechu jejich od předkův našich jim nadané obnovili. A pro vzdělání i vzrost téhož cechu, takové nadání jim zlepšili a rozšířili, i toho všeho pečetí naší městskou potvrdili. Kdež my znaje žiadost jejich slušnou ano i potřebnou bejti. K tomu jsme povolení jsme dali a ty artikule tak, aby se oni s potomky svejmi [...] i v časích budoucích v cechu svém pořádcích chvalitebných. V tomto listu našem obsažených podle toho chovali, spravovali a z nich nevykračovali jak níže obsaženo jest vepsáti jsme poručili :

Nejprve kdobykoliv katolický nebyl a do cechu se připověděti a řemeslo provozovati chtěl, takový pokudžby katolického náboženství nebyl, do cechu přijímán bejti nemá.

Item kdobykoliv z cechovníkův při každých suchých dnech, které každoročně čtyřikráte za zmlé ³¹² obyvatele při městě zdejší v kostele farním sedící nebyl a na ofieru nešel, povinni budou cechmistři o takovém panu rektorovi Božího těla oznámiti a pan rektor s cechmistry mají takového jedním zlatým na vosk do bratrství Božího těla zpokutovati : Kterýby pak jim v poslušenství státi nechtěl, má takového pan purkmistr náležitě ztrestati, a aby pokutu složil k tomu přidržící [?]. Jestližeby pak cechmistři to panu rektorovi oznámiti opomněli, mají pokaždé panu purkmistru, pánům deset zlatých pokuty složiti.

---

³⁰⁹ Text poničen, pravděpodobně vyzdvihnouti

³¹⁰ Myšleno pergamenu

³¹¹ Text poškozen

³¹² V textu psáno „z“, správně umrlé, dnes zemřelé

Item cechmistři a mistři řemesla hrncířského každého roku na den nejsvětějšího těla Božího podle starobylého a křesťanského obyčeje jak řád jiných řemesel ukazuje na procesy chodívati povinni budou.

Item Kdo by se chtěl [usa]diti³¹³ a živnost v řemesle jich provozovati v městě našem, ten má žiadosť na cechmistry vznésti. A list od poctivého rodu svého i řemesla že sa právě vyučil i také řádně zachoval má přinést i ukázati a přitom už [...] též ukázati má. Totiž hrnec třípídní a pernici jak kruh širší a džbán ouzký na tři pídi s díly. A jestliže by pak ten mistr, který se do cechu našeho vpravil, a tak podle vyměření žádosti neučinil, povinen jest cechmistrům a mistrům pět kop grošův dáti a svačinu podle možnosti učiniti a jedno vědro vína koupiti a přitom šest funtů vosku do cechu dáti a džber piva do špitála. A to hned při tom čase, když se připovídá a neb konečně ve dvou nedělích pořád zběhlých.

Item kterejbykoliv hrncíř přespolní jakékoli dílo hrncířské sem na jarmak³¹⁴ ku prodaji voziti neb nositi chtěl. Ten prve jest povinen k cechmistru dojíti, listem pod pečeti cechovní, že jest se témuž řemeslu hrncířskému při chvalitebném pořádku a pořádném cechu u poctivého a uvělého [?] mistra pořádně vyučil, to zřetelně ukázati, a když se tak prokáže, teprva má cechmistra, aby mu místo příhodné k prodávání toho díla, které přinesl, ukázal, žiadosť, což cechmistr spatříc list pořádného vyučení jeho tak učiniti. A jemu náležitě místo ukázati povinen bude. Avšak jestliže by takový list nedostatečný byl, a ten kdož by jaké dílo sem k jarmarkům přiveza se při pořádném cechu neučil, a tak jakž nahoře obsaženo jest se pořádně neprokázal. Takových hrnců sem voziti a jich tu žiadným způsobem prodávati moci nebude.

Item žiadný přespolní přiveza sem do města na prodej k jarmarku hrnců, nemá prodávati než výkladní jarmark a jeden den po jarmarku a nic více pod propadením toho na pány.

Item žiadný nemá černých hrnců sem voziti neb nositi : Jestliže by pak kdo se toho zomyslně dopustil, má jedním zlatým na pány a druhým do cechu hrncířského pokutován bejti.

Item co se dotejče překupníkův, kteříž nešili, ale dílo hrncířské překupovali. A témuž řemeslu se neučili, takové dílo má jim od cechmistrův pobráno a do ráthauzu dáno bejti.

---

³¹³ Pravděpodobně usaditi, text je poškozený

³¹⁴ Chybí písmeno „r“ – jarmark

Item kdožby[kolivěk]³¹⁵ všelijaké hrnčířské dílo na jarmark přivezl a je na jarmark nepr[...]I [...] aby takovýho [...] Mi[...] ku prodání [...] ³¹⁶ pakliby je kdekoli složil a cechmistrři se toho dovědějí. Takové dílo má mu pobráno a do špitála dáno bejti.

Item co se dotejče okolních [...] aby na panství v dědinách po všech díla hrnčířské nevozili, a toho neprodávali. Tak aby trhův nekazili. Pod pokutou a trestáním cechmistrřů a mistrů přitom kamen žiadných aby nedělali. Jestliže by kterej postižen byl, propadne pokuty jednu kopu grošů českých kromě vokrsku města.

Item o hrnce pálení, kdožby je chtěl pálit, aby je páčil ve dne a ne v noci a oheň aby v peci vyhasil, toho dne na smrkání. A kdožby se toho dopustil má pokuty dáti jednu kopu grošů bílejch, a ta pokuta nemá mu odpuštěna bejti.

Item dále jestliže by chtěl kterej mládenec k tomu poctivému cechu připověděti, to všecko, což nahoře objasněno jest, předně podniknouti. A přitom v jednom štvrti létě se oženiti a tu v tom městě se osaditi. A pakližby toho z slušných postačujících příčin v tom času bezcestně vykonati nemohl i do druhého štvrti léta, má jemu to shovení učiněno bejti, a dále nic, pod pokutů pěti kop groš[ů] do cechu propadení.

Item kdyby který mistr chtěl jaké pachole učiti toho řemesla. Tehdy má nejprve vědíno bejti jakého rodu jest, a jestli toho hoden před cechmistry má zjednán bejti.

Item co se učedníkův dotejče ten jakž s mistrem sjedná cožkoli aby mu od učení od něho dáno bylo a do cechu dva funty vosku.

Item co se dotejče vandrovních tovaryšů, ten aby žiadný od mistrův svých dvě neděle před svátky vejročními a jarmarky nevandroval a odpuštění nebral. Jestliže by který mistr [svě]volně [?] čeledína komu z verštatuluzoval, a to naň [?] zvědíno bylo. Má jak cechmistr tak i jiný mistr pokuty bez milosti půl vosma groše položiti.

Item aby žiadnej více čeledi vandrovní nechoval než jednoho tovaryše pod pokutou ortu peněz. A když budou míti všichni po jednom, tehdy můž[e]³¹⁷ i druhého posaditi. A ač by

---

³¹⁵ Text poničen

³¹⁶ Celý řádek nečitelný, pergamen je přeložený a text poničený, chybí pravděpodobně 9 slov

³¹⁷ Chybí písmeno „e“

tovaryši vandrovní ode všeho cechu, pořádku a hospody žiadali, má jim to bejti uděleno a hospoda sjednána.

Item co se dotejče o místa s hrnci stávati, jakž od narodávna bejvalo v trhový den na výnku horním proti domu Kristýny pozůstalej vdovy po neboštíkovi Šimonovi Vidomovském a Jana Vachetky na rohu uličky hrnčířský, aby tu stávali a ne jinde pod pokutou jednoho ortu peněz.

Item co se dotejče tovaryšů, kteří by od mistrů vyvstali, ten žádný mistr, kterémuž by přišel, aby jeho nepřijímal. Leč prve dvě neděle vandrovati bude pod pokutou jednoho ortu peněz.

Item co se dotejče vo hlínu, kterejby sobě mistr Perec v dolích nakopal, té kopané hlíny žiadný jiný mistr z toho cechu hrnčířského, jeden druhému bráti nemá, pod pokutou jednej kopy groš[ů] a skutečným trestáním.

Item tovaryšům od díla, aby platilo takto od vostrého díla velkého, jednej kopy po devěti penízích bílejch až do drobu, od drobného díla jednej kopy štyrech penězích bílejch; a od rendlíku jednej kopy po půl druhém groši bílém. Vod mís a džbáneků jednej kopy po jednom groši bílém.

Item co se dotejče hrnců polívanejch i nepolívanejch, kteříž by dobře vypáleny nebyly a na trh vyneseny, a kdo se toho dopustil a je prodával, ten má od cechmistrů trestán bejti. A ty hrnce od cechmistrů a mistrů aby stlučeny byly a pokuty do cechu má dáti ort peněz.

Item co se dotejče hrnců vození přes pole do vsi kromě jarmarků okolních měst a městeček. Žiadný aby jich neprodával blíž od města nežli v půl druhej míli a kdož by se toho dopustil a blíž je prodával, ten pokuty má dáti jednu kopy grošů bílejch.

Item vdova pozůstalá, kteráž by po muži svém zůstala a chtěla by řemeslem tím živnost svou provozovati. Ta ač chce čeledína k děláni řemesla hrnčířského sobě posaditi. Má to ne vo své ujmě, ale povolením cechmistrů učiniti pod pokutou jedné kopy grošů propadení. A cechmistři mají toho jí dovoliti. Než aby tovaryš byl pořádný. Který by všelijaké hrnčířské dílo jak na to náleží uměl dělati. A jedna každá vdova bude povinna proti tomu cechu v poslušenství a řádu státi, i také co na ni kde podle jiných do cechu spraviti přijde, bez odporosti to podniknouti.

Item synové i dcery mistrovští řemeslo hrnčířské po smrti rodičův svých. Syn kdy se ožení a dcera se vdá. Prve nic, ač chtějili řemeslo dělati, mohou bez ukázání řemesla. Však svačinu

povinni budou cechmistrům a mistrům učiniti, jakž o tom napřed doloženo jest bez všelijakého jiného uplacování.

Item co se schůzky aneb scházení do cechu dotejče. Jestliže by cechmistři cech obeslali, a doma kterého mistra našli a nepřišel by do cechu, tehdy má pokuty dáti jeden funt vosku a cechmistr jestliže by nepřišel dva funty.

Item co se smrtné věci dotejče, ku pohřbu řemesla hrnčířského, tehdy má cechmistr [...] věci obeslati všcky mistry. Leč by kterého doma nebylo, ani ženy jeho. A pakliby doma byl a nešel by, aneb manželka jeho, má dáti pokuty jeden jeden funt vosku. A jestliže by na některého mistra pán Bůh smrt dopustil. Cechu aby dáno bylo funt vosku, mistrovi funt, synu nebo dceři tolikž jeden funt.

Item při každém jarmarku aby byli dáni dva pacholci v zbroji, aby s rychtářem a s právem chodili na peníze cechov[ní]³¹⁸.

Naposledy kdožby dvě neděle maje se scházeti do cechu přišel, a tu když se sejdou, má každý mistr dáti tři peníze do cechu. Kterejmizt³¹⁹ kusy a artikuly svrchu psaní mistři cechu hrnčířského se spravovati mají. A jestliže by potřeby bylo artikule přisaditi, vésti [?], přivětčiti aneb zmenšiti : Toho My purkmistr, nová i stará rada i s přísežnou obcí města Hradiště, sobě i budoucím potomkům našim plnou moc pozůstavili jsme. A mocí listu tohoto pozůstavujeme, abychme učiniti mohli tolikrát, kolikrát by toho potřeba bylo, pro lepší dobré obce, i tudíž cechu. Tomu na svědomí a pro le[...]³²⁰ jistotu pečeť naši větší městskou s jistým vědomím a vůlí naši k tomuto listu přivěsiti jsme dali.

Jenž jest psán a dán v městě Hradišti v pondělí den svatého Barnabáše, apoštola Páně, léta tisícího šestistého osmnáctého počítajíc.

Tomu na svědomí a lepší jistotu My svrchu psaní mistři a cechmistři téhož královského města Hradiště s vůlí a vědomím naším k tomuto listu pečeť cechovní jsme přitisknouti dali.

Jehož [datum]³²¹ v královském městě Hradišti štvrtého dne června, léta tisícího šestistého čtyřicátého šestého.

---

³¹⁸ Text poničen.

³¹⁹ V textu psáno kterejmizt

³²⁰ Pravděpodobně lepší

³²¹ Text poničen